

Forventningsundersøkelsen 4. kvartal 2008:

Forventninger om lavere rente blant husholdningene

TNS Gallups Forventningsundersøkelse for fjerde kvartal 2008 viser at det forventes lavere rente de neste 12 månedene blant husholdningene. Andelen av husholdningene som forventer at renten vil falle de neste 12 måneder gikk opp fra 7,0 prosent til 52,0 prosent fra tredje til fjerde kvartal 2008. Dette er den største endringen fra et kvartal til et annet som er målt siden undersøkelsen startet i 2002. Andelen av husholdningene som forventer en økning i rentene går ned fra 69,1 prosent til 22,8 prosent. Andelen som forventer at renten skal forbli uendret øker fra 20,1 til 21,9 prosent.

Forventninger om lavere lønnsomhet og færre ansatte i næringslivet

Lønnsomhetsindeksen om 12 måneder faller fra 10,2 poeng i tredje kvartal 2008 til minus 19,5 poeng i fjerde kvartal 2008. Dette er både det laveste nivået og den største endringen fra et kvartal til et annet siden målingene startet i 2002. Andelen næringslivsledere som forventer å ha færre ansatte om 12 måneder går opp fra 18,8 prosent i tredje kvartal til 28,0 prosent i fjerde kvartal 2008, mens andelen som forventer å ha flere ansatte går ned fra 26,3 til 17,3 prosent.

Om undersøkelsen:

TNS Gallup utfører på oppdrag fra Norges Bank kvartalsvise forventningsundersøkelser i Norge om inflasjons-, lønns-, valutakurs og renteutviklingen blant eksperter i finansnæringen og akademien, partene i arbeidslivet, næringslivsledere og husholdninger. Bakgrunnen for undersøkelsen er at Norges Bank retter pengepolitikken inn mot et mål om lav og stabil inflasjon. Forventninger til den fremtidige prisutviklingen kan i seg selv spille en rolle for den faktiske prisutviklingen. En regelmessig spørreundersøkelse kan bidra til større innsikt i disse spørsmålene.

Undersøkelsen er hittil gjennomført 28 ganger. Økonomer innenfor akademien, finansnæringen og partene i sentrale arbeidslivsorganisasjoner blir intervjuet via e-post hvert kvartal. Ekstremobservasjoner over 8 prosent er her holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen. Næringslivslederne og husholdningene blir intervjuet via telefon. Her er ekstremobservasjoner over 11 prosent holdt utenfor i presentasjonen av gjennomsnittstallene for pris- og lønnsutviklingen. Den første undersøkelsen ble gjennomført i februar 2002. Undersøkelsen for inneværende kvartal er gjennomført i tidsrommet 13. til og med 20. november 2008.

Forventningsundersøkelsen blir i sin helhet lagt ut på våre nettsider (www.tns-gallup.no) under området Bank og finans. På grunn av enkelte vesentlige endringer i spørsmålene de første kvartalene vil det på noen av spørsmålene ikke være oppgitte tallverdier for tidligere kvartal.

A. Kort sammendrag av enkeltresultater for økonomiekspertene

Økonomene forventer en styrking av kronkursen

Andelen økonomer som forventet en styrking av kronkursen de neste 12 månedene gikk opp fra 56,5 til 91,7 prosent fra tredje til fjerde kvartal 2008, mens andelen som forventer en svekkelse av kronkursen gikk ned fra 4,3 til 0,0 prosent i samme tidsperiode. Andelen som forventer at kronkursen vil være uendret de neste 12 månedene gikk ned fra 39,1 til 8,3 prosent fra tredje til fjerde kvartal 2008.

I fjerde kvartal 2008 forventet det samlede utvalget av økonomer at kronkursen skal styrke seg med 6,8 prosent på 12 måneders sikt. Dette var en oppgang på 5,3 prosentpoeng fra forrige kvartal.

B. Kort sammendrag av enkeltresultater for partene i arbeidslivet

Forventninger om lavere lønnsvekst blant partene i arbeidslivet

Forventet lønnsvekst for 2008 var blant arbeidslivsorganisasjonene i fjerde kvartal 2008 på 5,4 prosent mot 6,1 prosent i tredje kvartal 2008. Forventet lønnsvekst i 2009 var i fjerde kvartal på 3,8 prosent mot 4,8 prosent i tredje kvartal. Forventet årslønnsvekst om 5 år var stabil på 4,0 prosent fra tredje til fjerde kvartal 2008.

C. Kort sammendrag av enkeltresultater for næringslivslederne

Forventninger om lavere lønnsomhet og færre ansatte i næringslivet

Andelen næringslivsledere som forventer en svekket lønnsomhet om 12 måneder gikk opp fra 24,0 i tredje kvartal til 40,8 prosent i fjerde kvartal 2008. Andelen næringslivsledere som forventer en bedret lønnsomhet gikk ned fra 34,2 til 21,3 prosent. Lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder gikk i fjerde kvartal 2008 ned med 29,7 indeks-poeng fra 10,2 poeng til minus 19,5 poeng. Dette er både den laveste verdien og den største endringen fra et kvartal til et annet siden undersøkelsen startet i 2002. Andelen næringslivsledere som forventer å ha færre ansatte om 12 måneder går opp fra 18,8 prosent i tredje kvartal til 28,0 prosent i fjerde kvartal 2008, mens andelen som forventer å ha flere ansatte går ned fra 26,3 til 17,3 prosent.

Andelen næringslivslederne som forventer at bedriftens innkjøpspriser vil øke mindre de neste 12 måneder (sammenlignet med de siste 12 måneder), gikk opp fra 19,1 prosent i tredje kvartal til 37,6 prosent i fjerde kvartal, mens andelen som forventer en økning i innkjøpsprisene går ned fra 34,1 til 27,2 prosent. Andelen som forventer at økningen i innkjøpsprisene vil være omtrent den samme som de siste 12 månedene gikk ned fra 45,5 prosent i tredje kvartal til 34,3 prosent i fjerde kvartal.

D. Kort sammendrag av enkeltresultater for husholdningene

Husholdningene forventer lavere rente

Andelen av husholdningene som forventer lavere rente de neste 12 månedene gikk opp med 45,0 prosentpoeng i fjerde kvartal 2008 fra 7,0 prosent i tredje kvartal til 52,0 prosent. Samtidig gikk andelen som forventer en høyere rente de neste 12 månedene ned fra 69,1 til 22,8 prosent. Andelen som forventer at renteutviklingen skal forbli uendret gikk opp fra 20,1 til 21,9 prosent.

Andelen husholdninger som forventer at prisene vil øke med en noe lavere takt enn i dag gikk opp fra 1,7 prosent i tredje kvartal til 9,2 prosent i fjerde kvartal. Andelen som forventer at prisveksten vil være den samme som i dag, gikk ned fra 46,0 prosent i tredje kvartal til 29,6 prosent i fjerde kvartal. Forventet prisendring neste 12 måneder gikk blant husholdningene ned fra 3,9 prosent i tredje kvartal til 3,4 prosent i fjerde kvartal.

Indeks (tabeller og grafer):

Økonomiekspertene

1. Forventet prisstigning om 12 måneder
2. Forventet prisstigning om 2 år
3. Forventet prisstigning om 5 år
4. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
5. Forventet årslønnsvekst for neste år
6. Forventet årslønnsvekst om 5 år
- 7a. Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd.
- 7b. Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd.

Partene i arbeidslivet

8. Forventet prisstigning om 12 måneder
9. Forventet prisstigning om 2 år
10. Forventet prisstigning om 5 år
11. Forventet årslønnsvekst for inneværende år
12. Forventet årslønnsvekst for neste år
13. Forventet årslønnsvekst om 5 år

Næringslivslederne

14. Forventet generell prisstigning om 12 måneder
15. Forventet generell prisstigning om 2 år
16. Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd
17. Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd
18. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift i år
19. Forventet vekst i lønnskostnader i egen bedrift neste år
20. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd
21. Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd
22. Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden
23. Antatt antall ansatte om 12 mnd

Husholdningene

- 24a. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd
- 24b. Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent
- 25a. Forventet prisendring neste 12 mnd
- 25b. Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent
26. Forventet prisvekst om 2-3 år
27. Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent
28. Forventet renteutvikling neste 12 mnd

Ansvarlige for undersøkelsen er Bank & Finansavdelingen i TNS Gallup ved:

Stein A. Aarland (Markedssjef Bank & Finans)

Telefon: 41519848

Telefaks: 23291601

E-post: stein.aarland@tns-gallup.no

Ole Magnus Theisen (Konsulent)

Telefon: 90035558

Telefaks: 23291601

E-post: ole.magnus.theisen@tns-gallup.no

Spørsmålsliste

Til økonomieksperter og partene i arbeidslivet:

1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2008?
5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?
6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?
- 7a) Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?
- 7b) Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg? (Hvis svart styrket eller svekket i spørsmål 7a)

Spørsmål 1-7b går til økonomieksperter i finansnæringen og akademia og spørsmål 1-6 går til partene i arbeidslivet.

Til næringslivslederne:

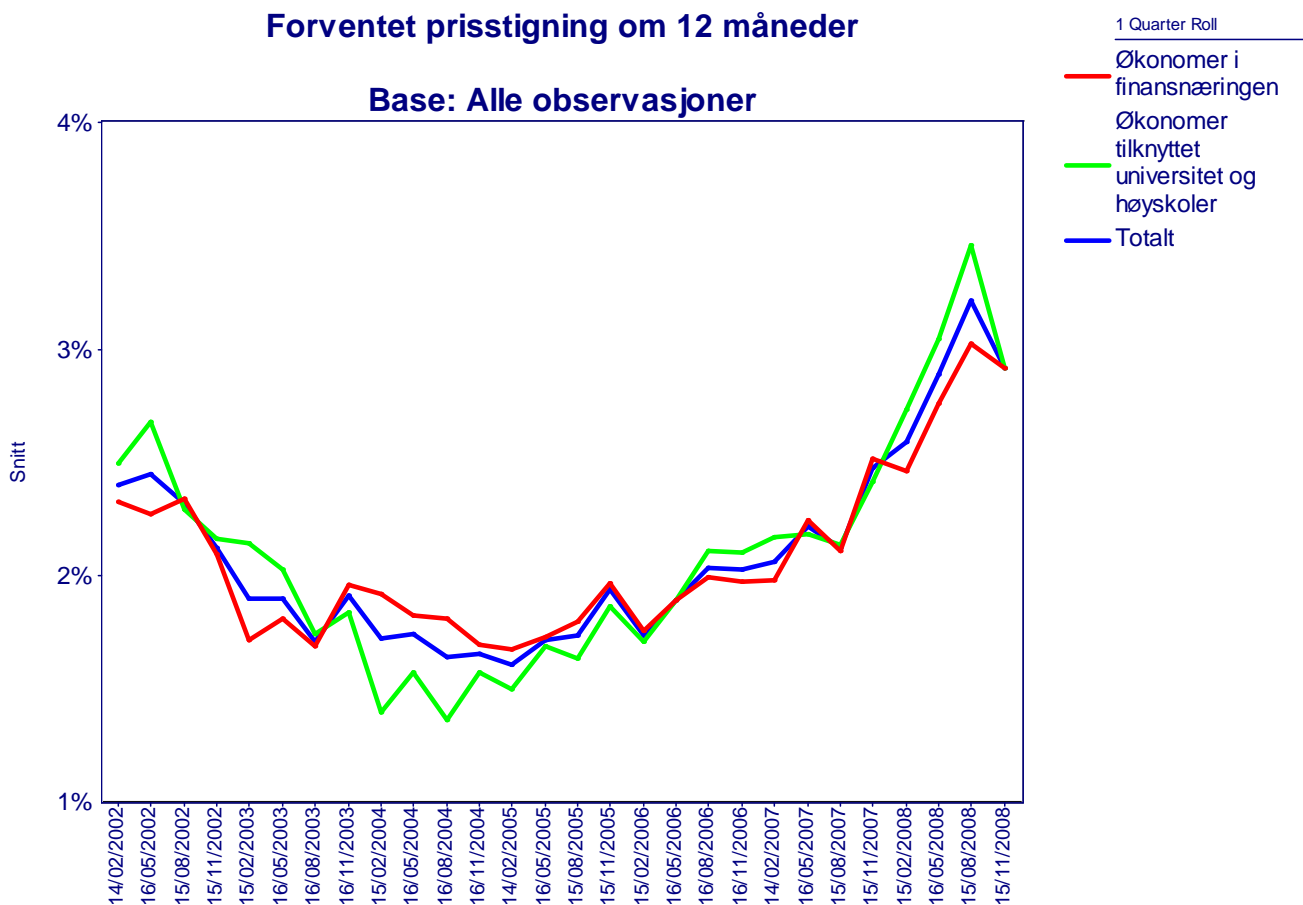
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?
2. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?
3. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
4. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?
5. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2008?
6. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2009?
7. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?
8. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?
9. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?
10. Tror du bedriften om 12 mnd. vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

Til husholdningene:

- 1a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, en del høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?
- 1b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?
- 2a. Tror du at prisene i løpet av de neste 12 månedene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?
- 2b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?
3. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?
4. Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?
5. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Økonomiekspertene:

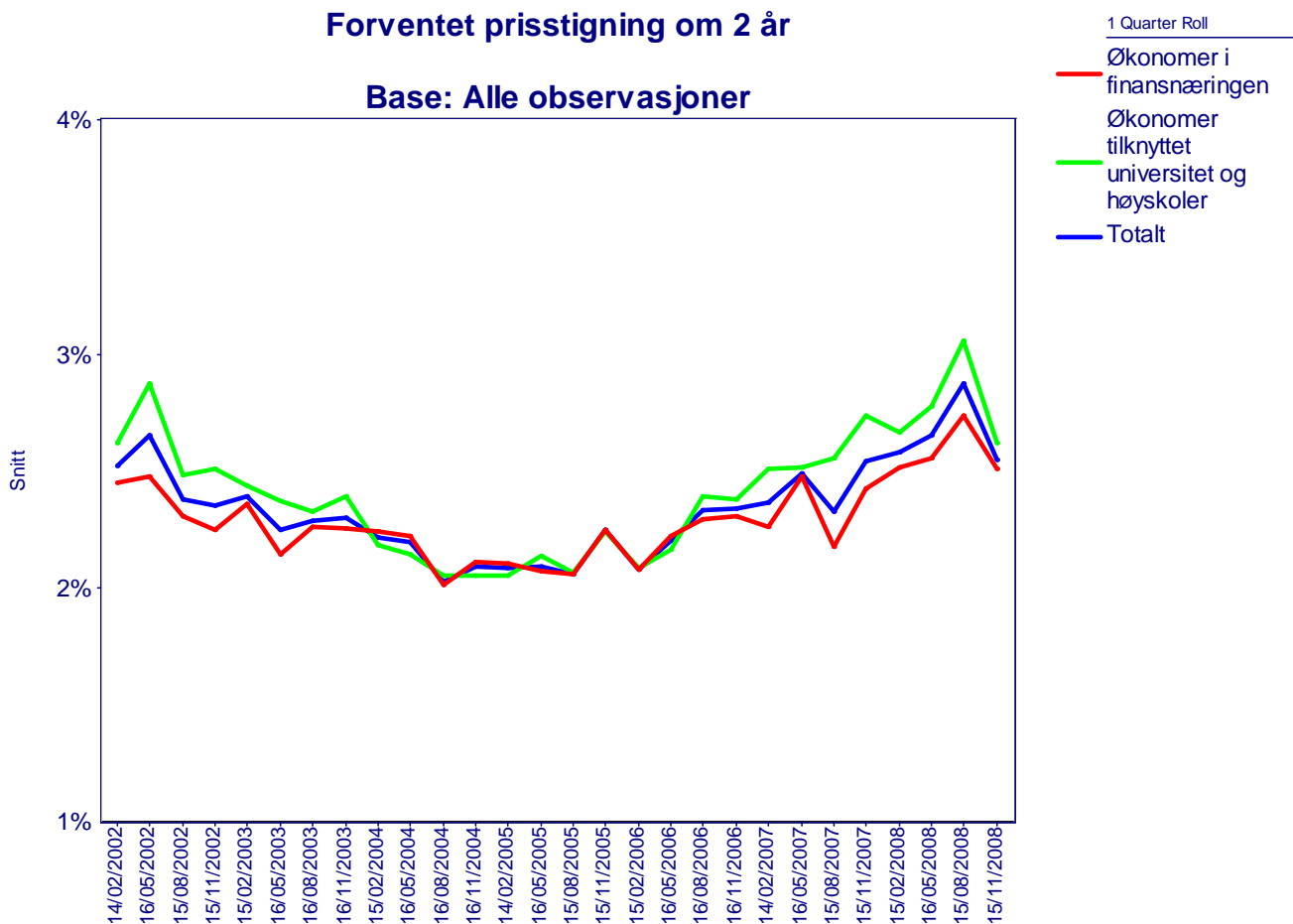
1. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 12 måneder		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	3,0	2,9
	Laveste verdi	2,0	2,0
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	3,5	2,9
	Laveste verdi	2,7	1,9
	Høyeste verdi	6,0	3,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,2	2,9
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 12 måneder var i fjerde kvartal 2008 på 2,9 prosent samlet sett mot 3,2 prosent i tredje kvartal. Økonomer i finansnæringen reduserte sitt estimat med 0,1 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat med 0,6 prosentpoeng fra tredje til fjerde kvartal.

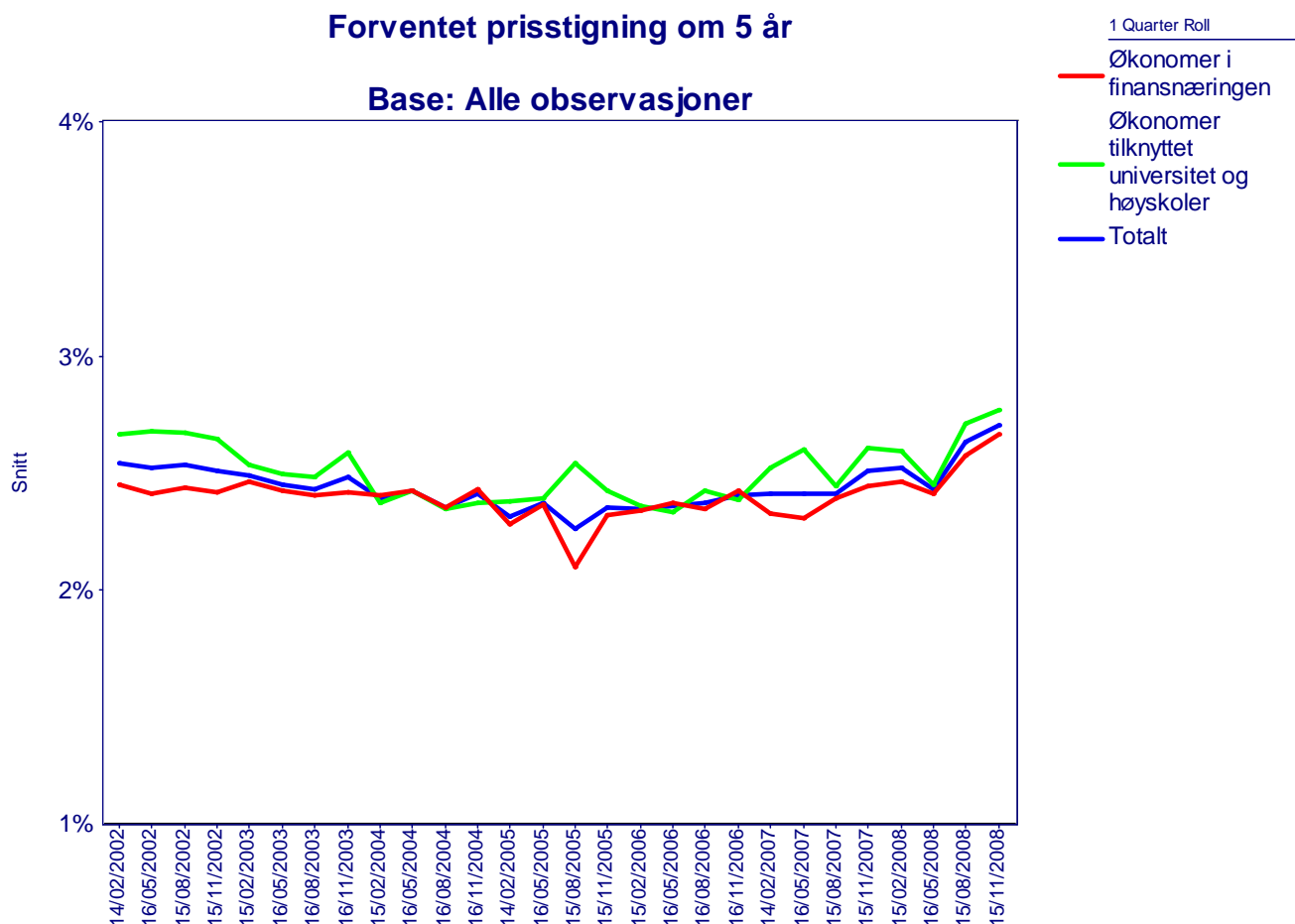
2. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

Forventet prisstigning om 2 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,5
	Laveste verdi	1,8	1,5
	Høyeste verdi	4,0	4,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	3,1	2,6
	Laveste verdi	2,4	1,2
	Høyeste verdi	5,5	4,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,6
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 2 år var i fjerde kvartal 2008 på 2,6 prosent mot 2,9 prosent i tredje kvartal. Økonomer i finansnæringen reduserte sitt estimat med 0,2 prosentpoeng fra forrige kvartal, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat med 0,5 prosentpoeng fra tredje til fjerde kvartal.

3. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

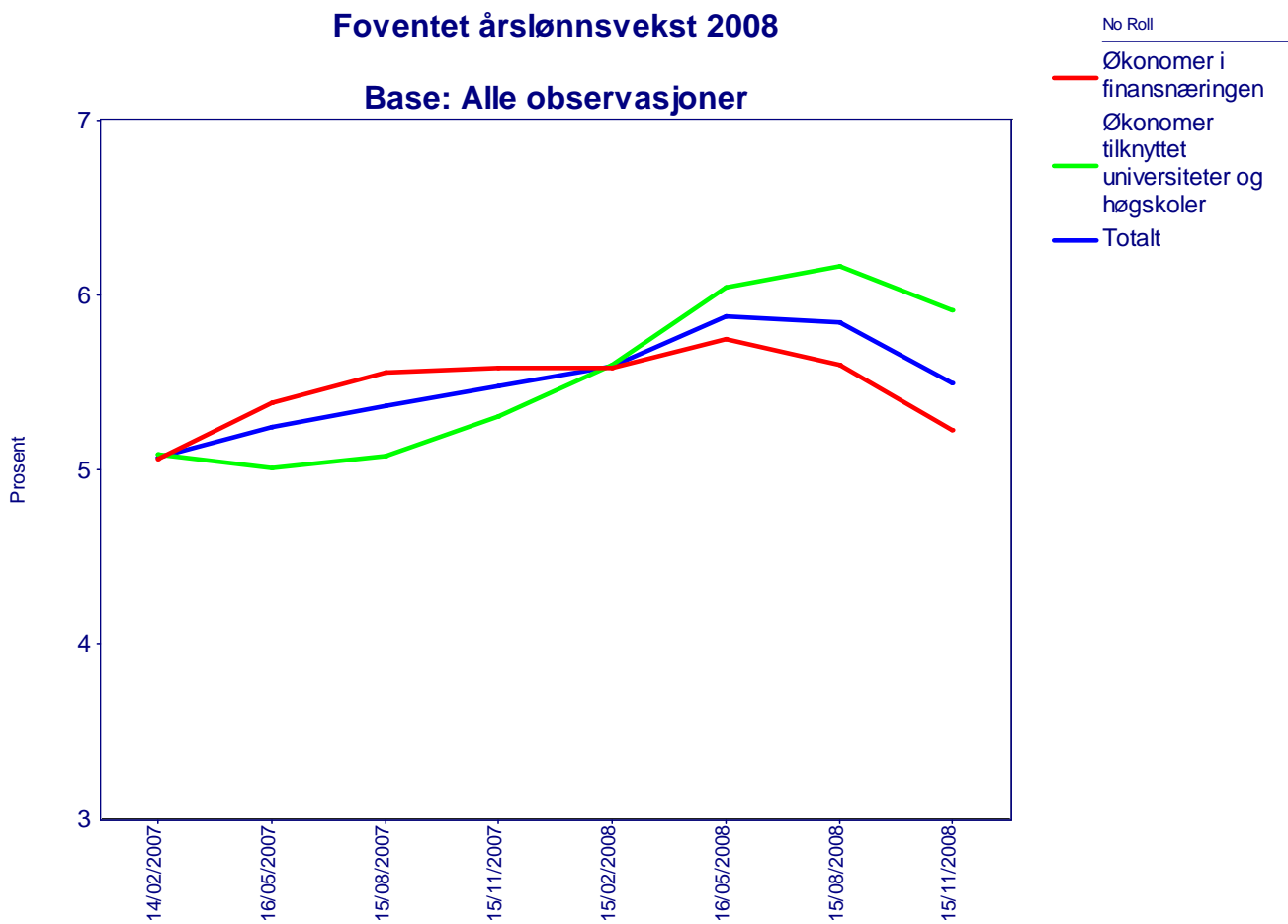

Forventet prisstigning om 5 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,7
	Laveste verdi	2,2	2,0
	Høyeste verdi	4,0	4,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,8
	Laveste verdi	2,5	2,2
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,6	2,7
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til prisstigningen om 5 år var i fjerde kvartal 2008 på 2,7 prosent mot 2,6 prosent i tredje kvartal. Økonomer i finansnæringen oppjusterte sitt estimat fra 2,6 til 2,7 prosent, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler oppjusterte sitt estimat fra 2,7 til 2,8 prosent.

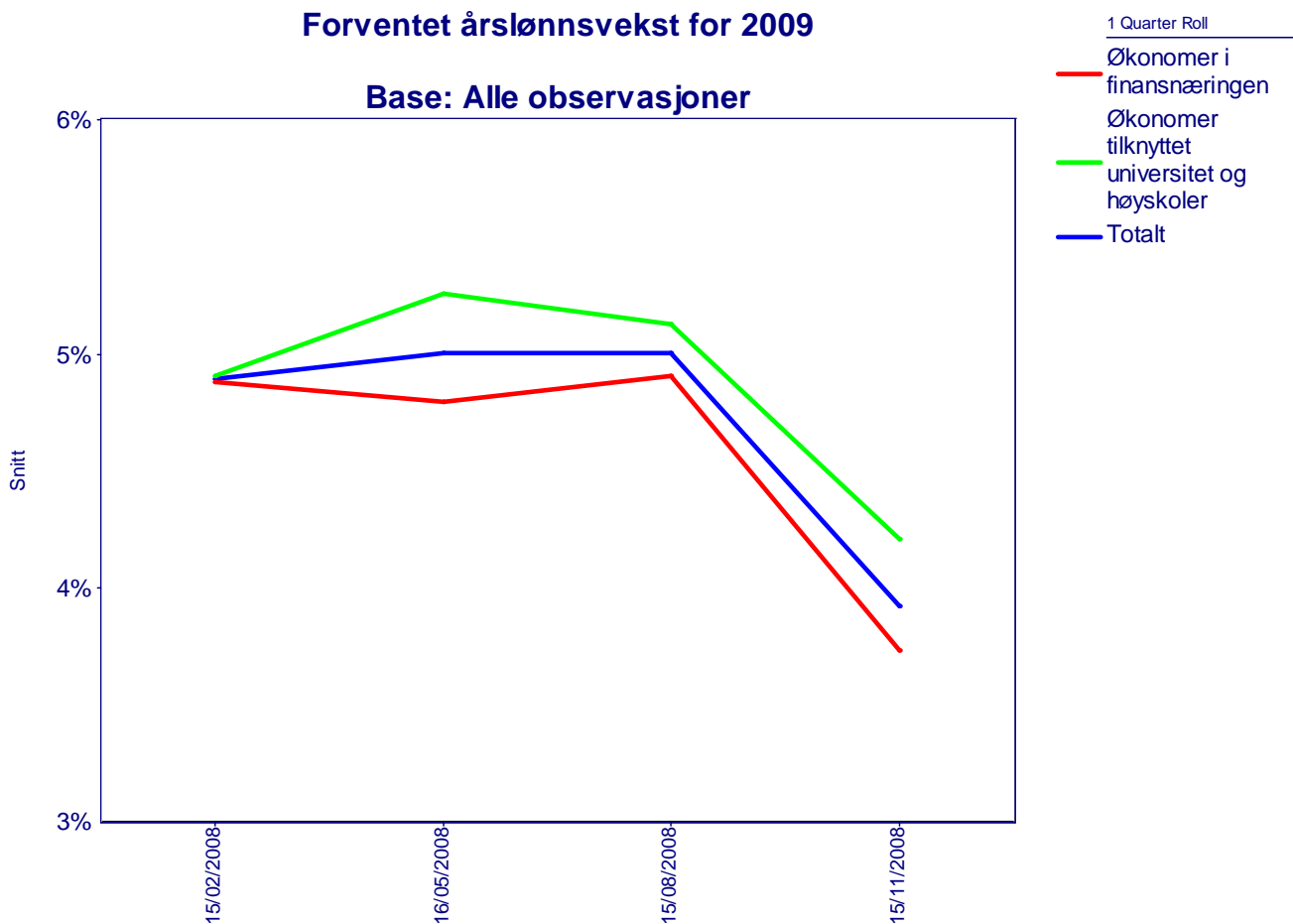
4. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2008?

Forventet årslønnsvekst for 2008			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	5,6	5,2
	Laveste verdi	3,5	1,5
	Høyeste verdi	7,0	6,5
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	6,2	5,9
	Laveste verdi	5,5	5,5
	Høyeste verdi	7,0	6,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	5,8	5,5
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten for 2008 gikk ned fra 5,8 prosent i tredje kvartal 2008 til 5,5 prosent i fjerde kvartal 2008. Økonomer i finansnæringen reduserte sitt estimat med 0,4 prosentpoeng til 5,2 prosent, mens økonomer tilknyttet universitet/ høyskoler reduserte sitt estimat fra 6,2 til 5,9 prosent.

5. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?

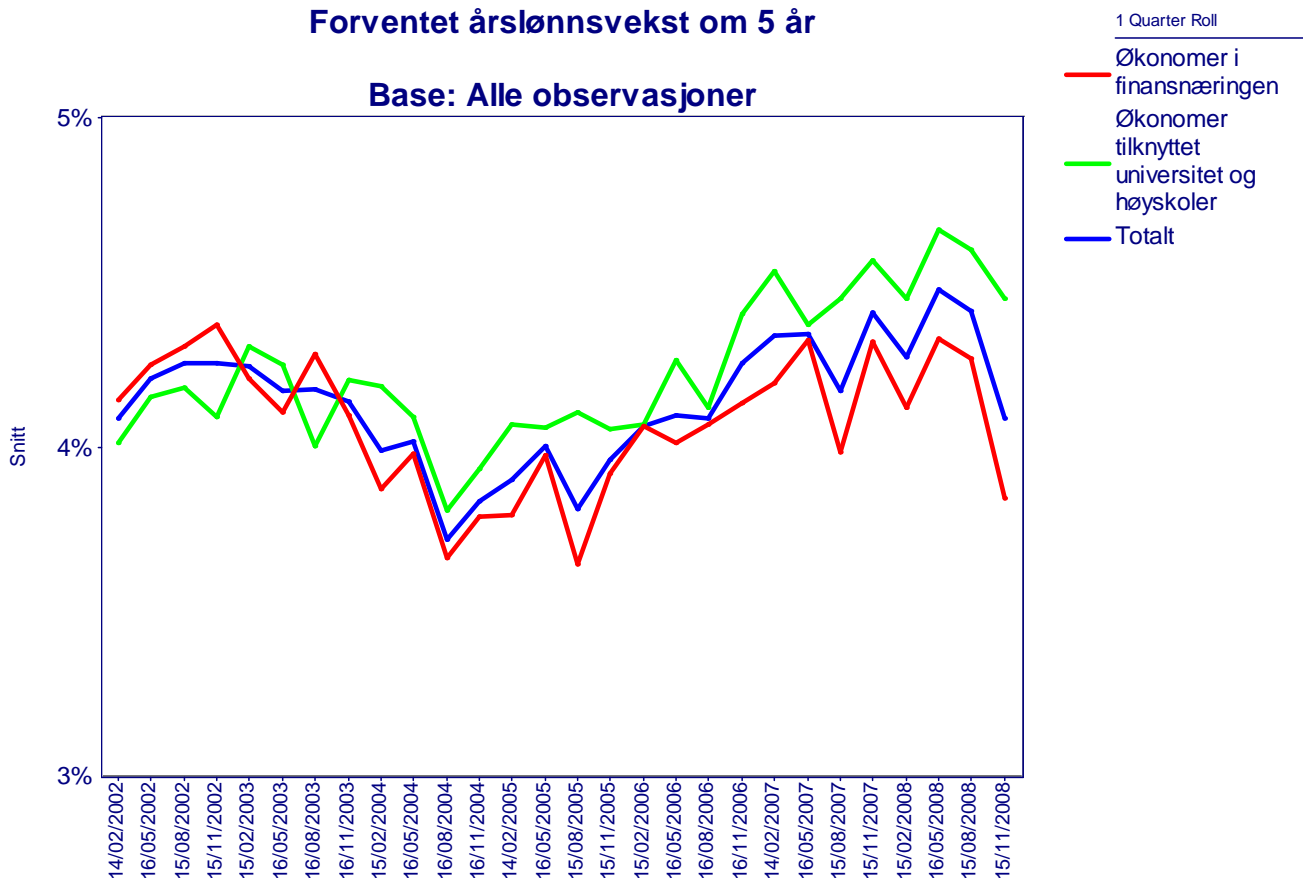

Forventet årslønnsvekst for 2009		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,9	3,7
	Laveste verdi	2,5	1,0
	Høyeste verdi	6,0	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	5,1	4,2
	Laveste verdi	4,0	3,5
	Høyeste verdi	5,8	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	5,0	3,9
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten for 2009 var i fjerde kvartal 2008 på 3,9 prosent, ned fra 5,0 prosent i tredje kvartal. Økonomer i finansnæringen nedjusterte sitt estimat fra 4,9 til 3,7 prosent, mens økonomer tilknyttet universitet/høyskoler nedjusterte sitt estimat fra 5,1 til 4,2 prosent.

6. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

Forventet årslønnsvekst om 5 år

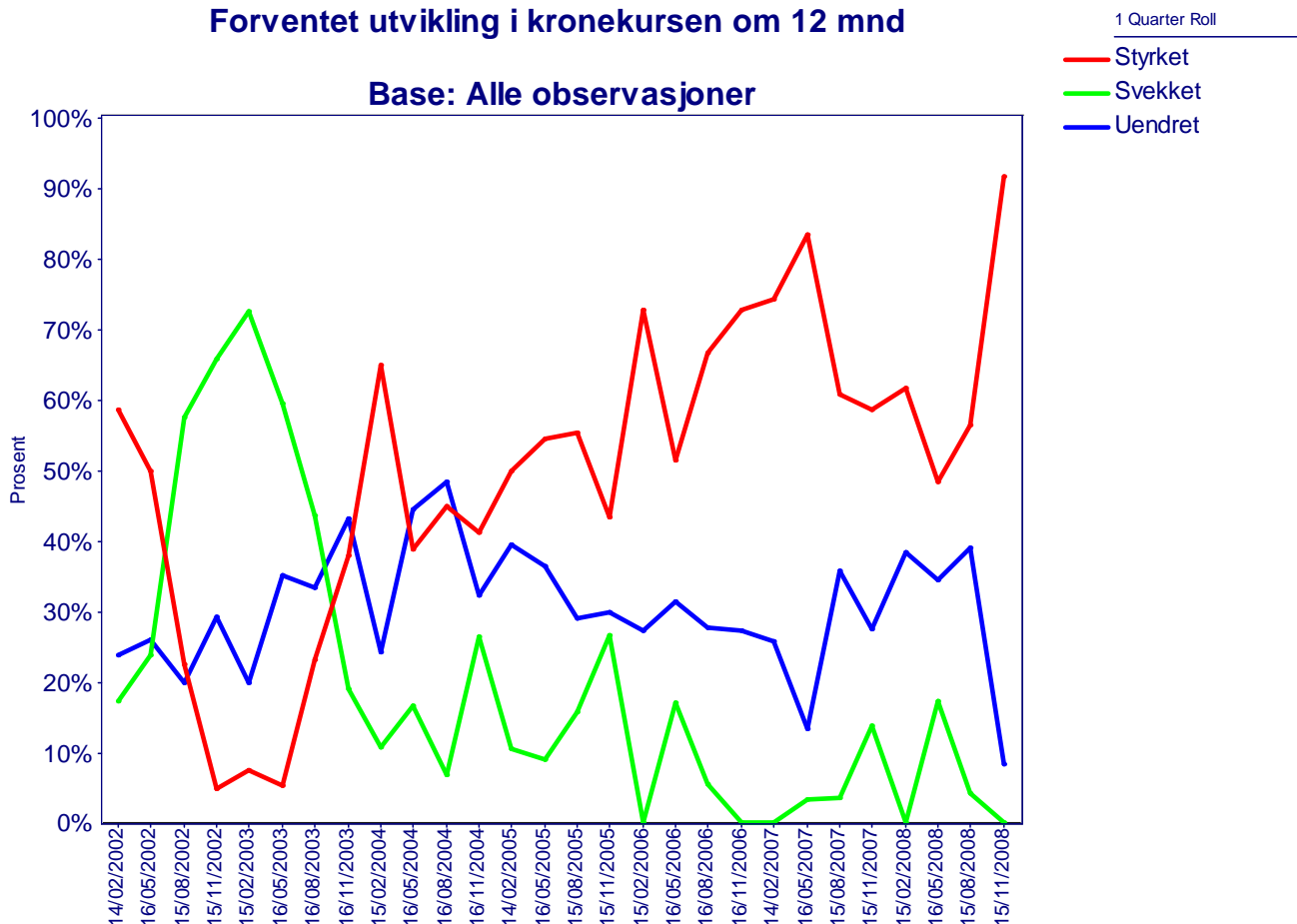

Forventet årslønnsvekst om 5 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Økonomer i finansnæringen	Gjennomsnittlig verdi	4,3	3,8
	Laveste verdi	2,0	1,7
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler	Gjennomsnittlig verdi	4,6	4,5
	Laveste verdi	4,0	3,5
	Høyeste verdi	5,5	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,4	4,1
	Utvalg	23	25

Økonomenes forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) gikk ned fra 4,4 prosent i tredje kvartal 2008 til 4,1 prosent i fjerde kvartal. Økonomer i finansnæringen reduserte sitt estimat fra 4,3 prosent til 3,8 prosent. Økonomer tilknyttet universitet/høyskoler reduserte sitt estimat fra 4,6 prosent i tredje kvartal til 4,5 prosent i fjerde kvartal.

7a. Tror du den effektive kronekursen målt ved konkurransekursindeksen om 12 måneder vil være styrket, svekket eller uendret?

Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd

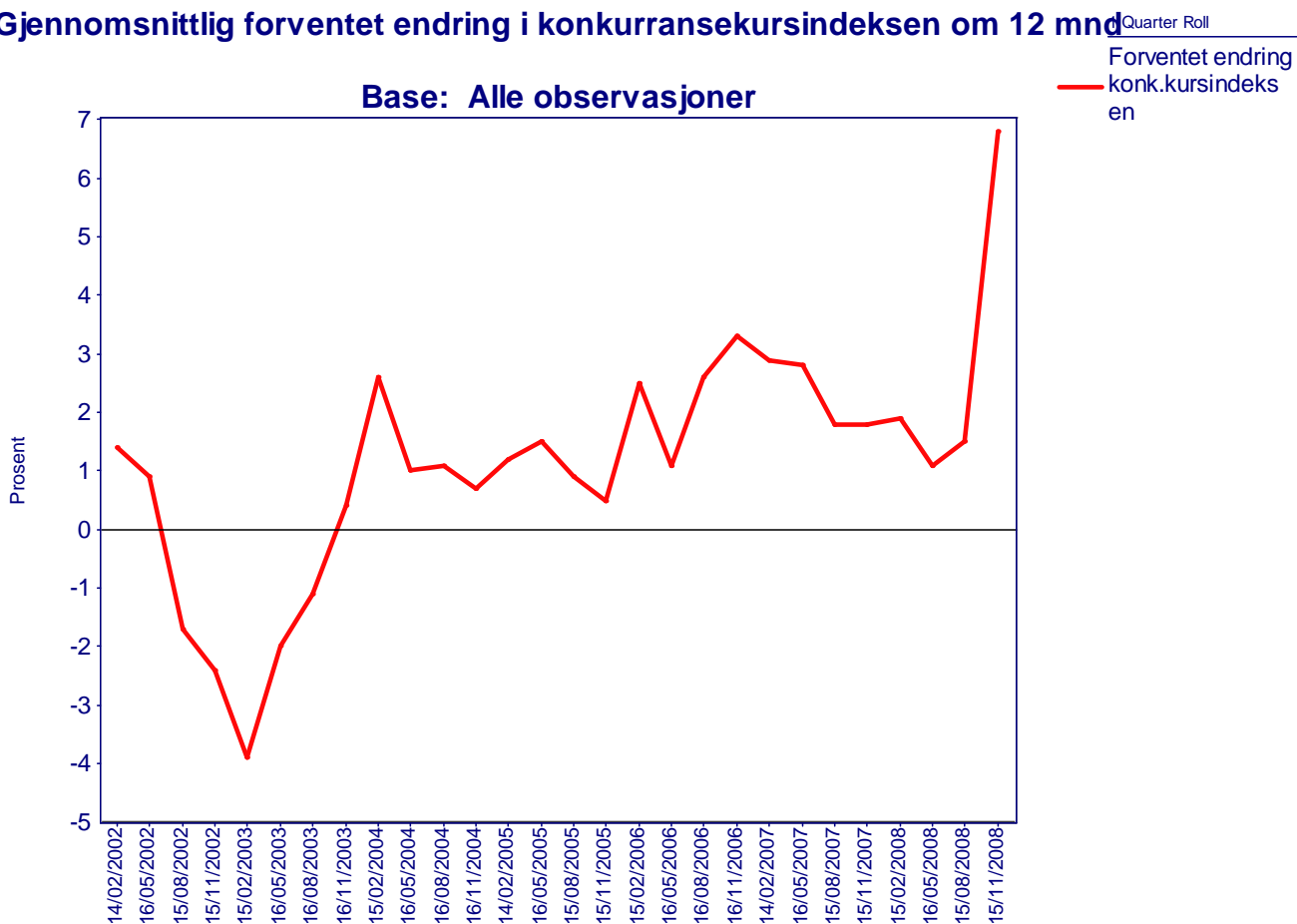

Forventet utvikling i kronekursen om 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Styrket	Prosentandel	56,5	91,7
Svekket	Prosentandel	4,3	0,0
Uendret	Prosentandel	39,1	8,3
	Utvalg	23	24

Andelen økonomer som forventer at kronekursen (målt ved konkurransekursindeksen) vil styrkes på ett års sikt gikk i fjerde kvartal 2008 opp fra 56,5 til 91,7 prosent. Andelen økonomer som forventer en svekket kronekurs var på 0,0 prosent mot 4,3 prosent i tredje kvartal, mens andelen som forventer at kronekursen på ett års sikt vil være uendret gikk ned fra 39,1 til 8,3 prosent.

7b. Hvor mye tror du den vil styrke/svekke seg (Hvis svart styrket/svekket i spørsmål 7a)?

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 mnd

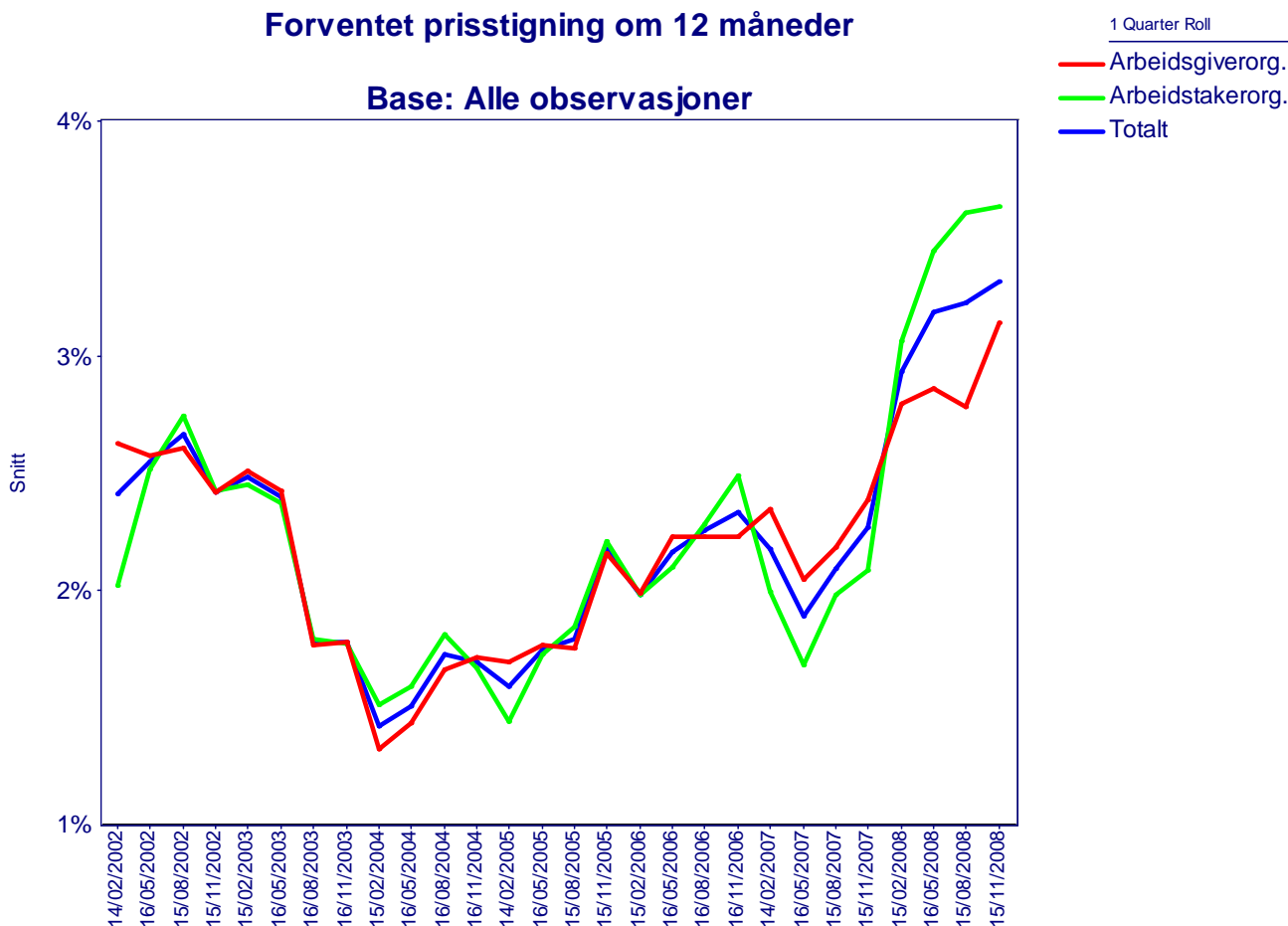

Gjennomsnittlig forventet endring i konkurransekursindeksen om 12 måneder			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Alle økonomer	Gjennomsnittlig verdi	1,5	6,8
	Utvalg	23	25

I fjerde kvartal 2008 forventet det samlede utvalget av økonomer at kronekursen skal styrke seg med 6,8 prosent på 12 måneders sikt. Dette var en oppgang på 5,3 prosentpoeng fra forrige kvartal.

Partene i arbeidslivet:

8. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 12 måneder, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

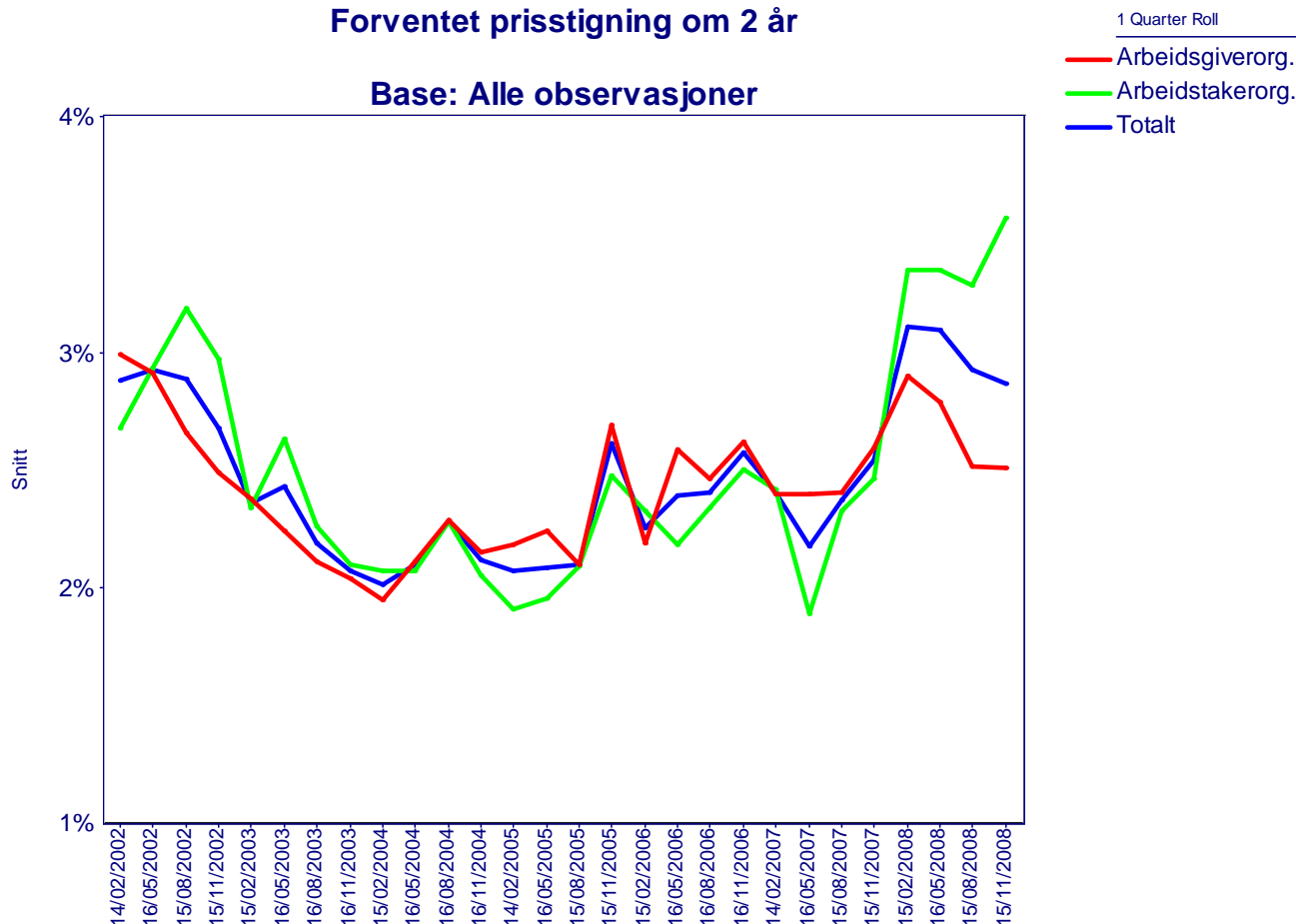

Forventet prisstigning om 12 måneder		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,8	3,1
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	3,5	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,6	3,6
	Laveste verdi	2,5	3,0
	Høyeste verdi	5,5	4,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,2	3,3
	Utvalg	15	14

Forventet prisvekst om 12 måneder gikk blant arbeidslivsorganisasjonene opp fra 3,2 prosent i tredje kvartal til 3,3 prosent i fjerde kvartal 2008. Forventet prisvekst gikk opp fra 2,8 til 3,1 prosent blant arbeidsgiverorganisasjonene, mens den blant arbeidstakerorganisasjonene var uendret på 3,6 prosent.

9. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 2 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

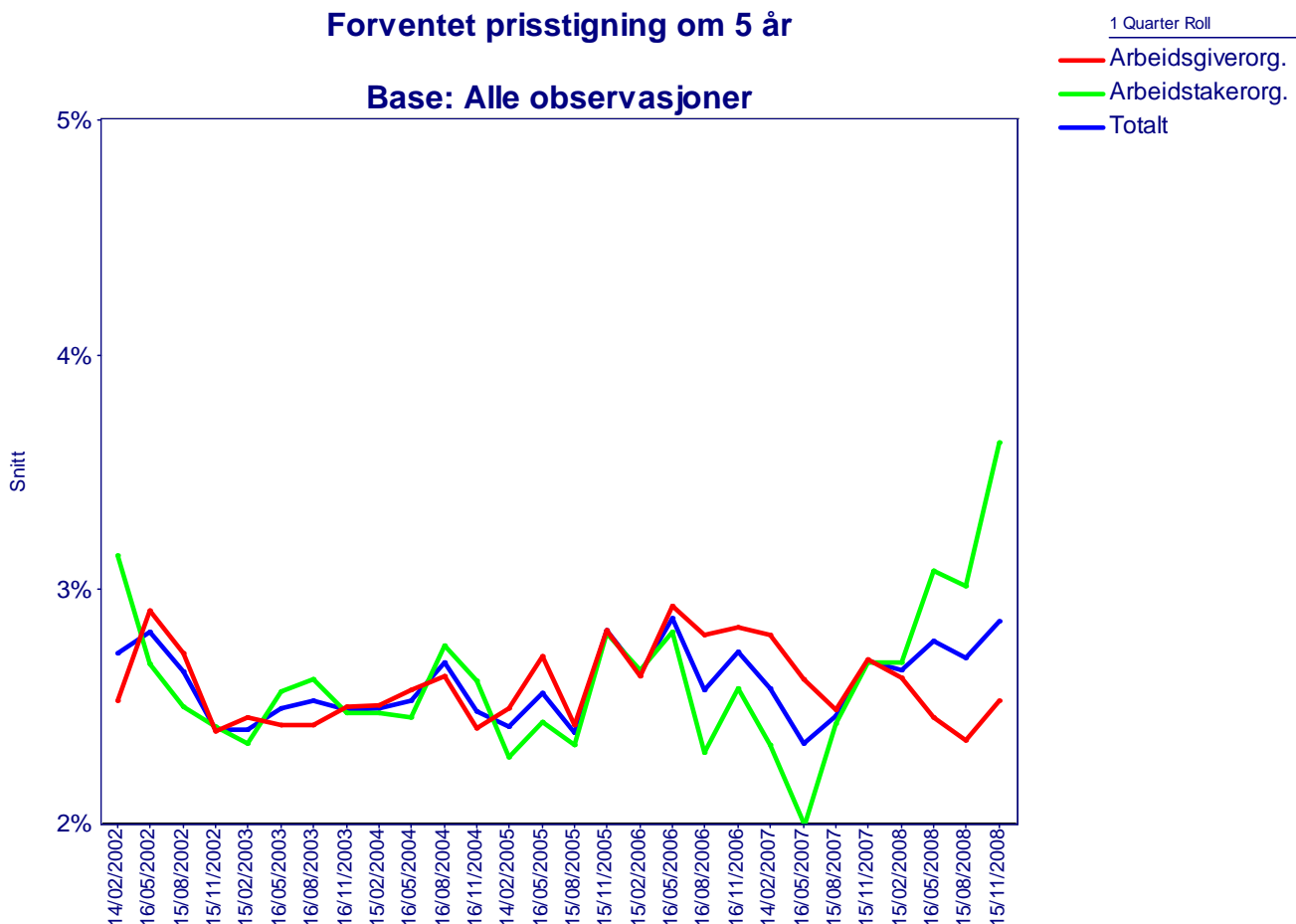
Forventet prisstigning om 2 år

Forventet prisstigning om 2 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,5	2,5
	Laveste verdi	2,0	1,5
	Høyeste verdi	3,0	4,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,3	3,6
	Laveste verdi	2,0	2,5
	Høyeste verdi	6,0	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,9	2,9
	Utvalg	15	12

Forventet prisvekst om to år var blant partene i arbeidslivet uendret på 2,9 prosent i fjerde kvartal, det samme som i tredje kvartal. Arbeidsgiverorganisasjonene beholdt sitt estimat på 2,5 prosent fra forrige kvartal, mens arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 3,3 til 3,6 prosent.

10. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester er om 5 år, målt ved 12-månedersveksten i KPI (konsumprisindeksen)?

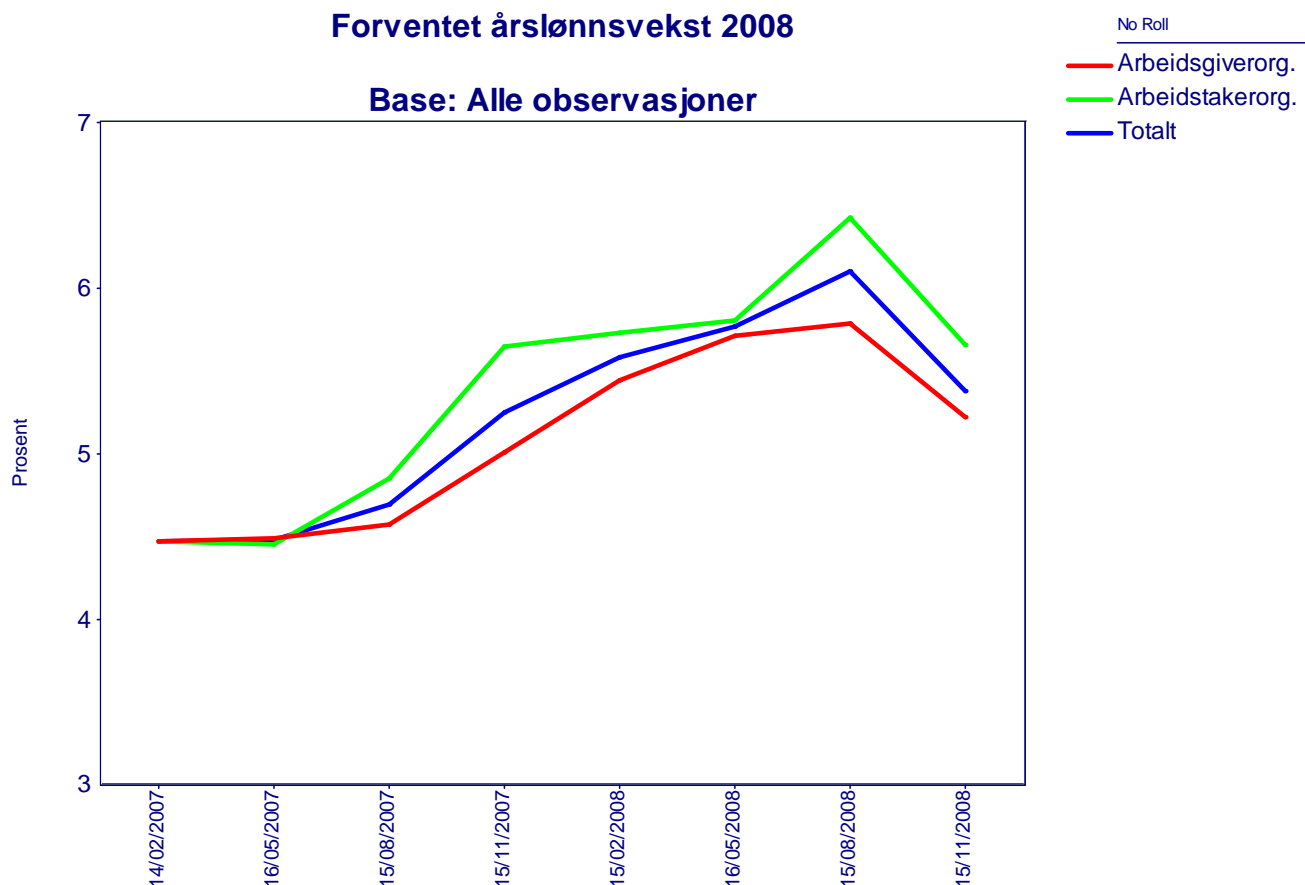

Forventet prisstigning om 5 år			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	2,4	2,5
	Laveste verdi	1,5	1,5
	Høyeste verdi	4,0	3,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	3,0	3,6
	Laveste verdi	2,0	3,0
	Høyeste verdi	4,2	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	2,7	2,9
	Utvalg	15	13

Partene i arbeidslivet forventet i fjerde kvartal 2008 at prisstigningen om 5 år vil være på 2,9 prosent, mot 2,7 prosent i tredje kvartal. Arbeidsgiverorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 2,4 til 2,5 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 3,0 prosent til 3,6 prosent.

11. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2008?

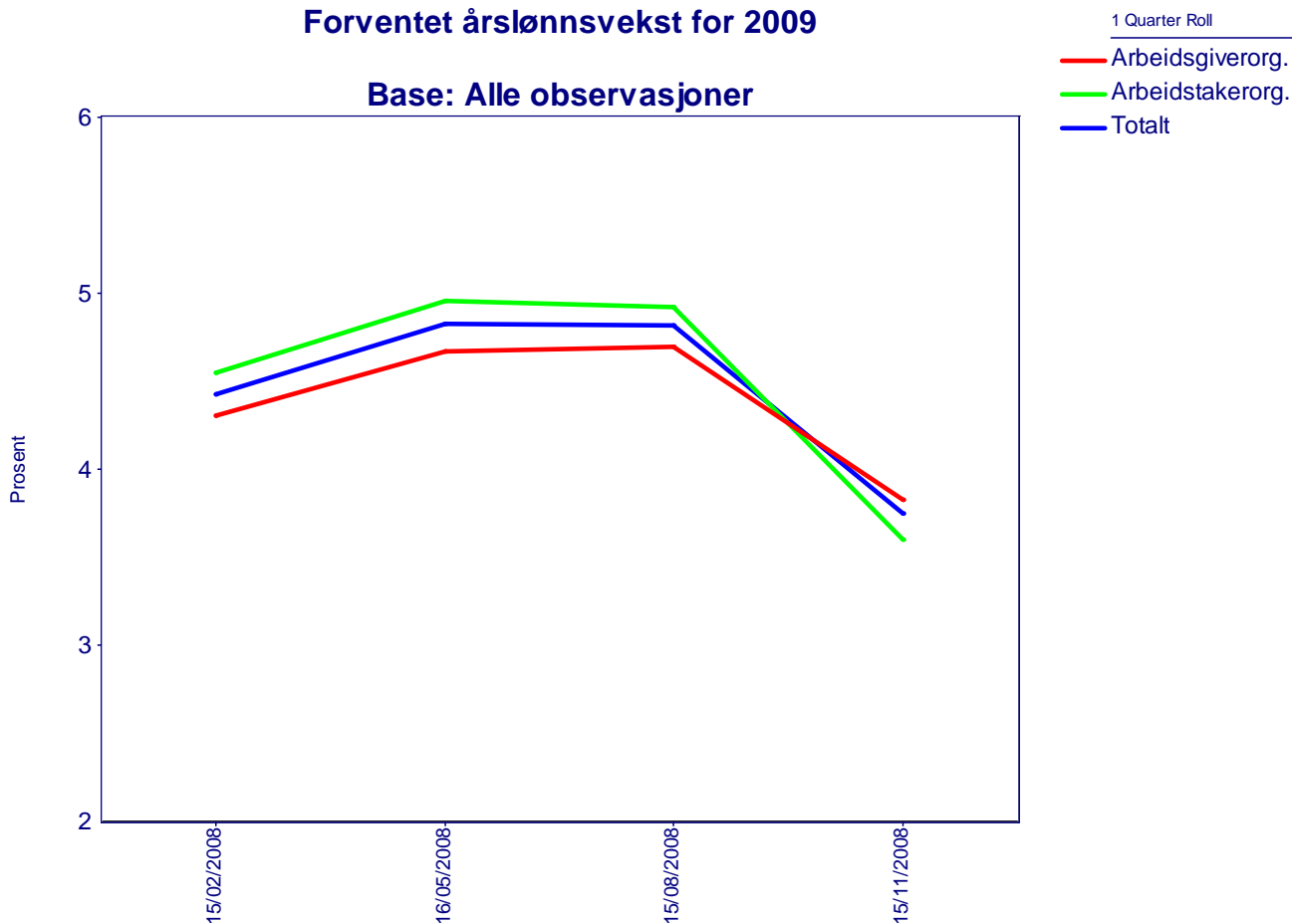

Forventet årslønnsvekst for 2008		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	5,8	5,2
	Laveste verdi	5,0	2,0
	Høyeste verdi	7,0	6,2
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	6,4	5,7
	Laveste verdi	6,0	5,0
	Høyeste verdi	7,5	6,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	6,1	5,4
	Utvalg	15	14

Forventet årslønnsvekst for 2008 gikk ned blant partene i arbeidslivet fra 6,1 prosent i tredje kvartal til 5,4 prosent i fjerde kvartal. Arbeidsgiverorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 5,8 til 5,2 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 6,4 prosent til 5,7 prosent.

12. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir i 2009?

Forventet årslønnsvekst for 2009

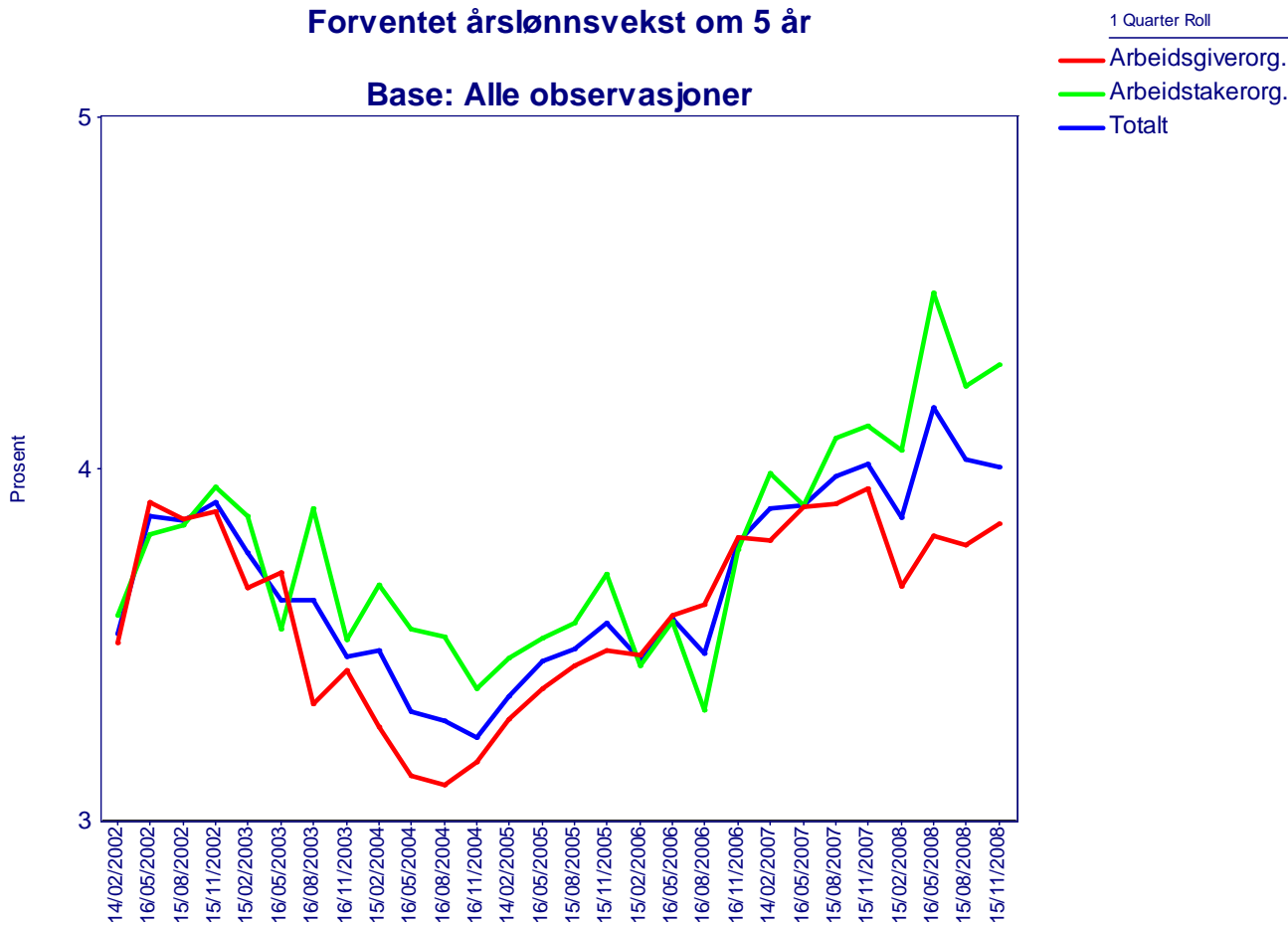

Forventet årslønnsvekst for 2009		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	4,7	3,8
	Laveste verdi	4,0	2,0
	Høyeste verdi	5,4	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner	Gjennomsnittlig verdi	4,9	3,6
	Laveste verdi	3,5	1,0
	Høyeste verdi	6,1	5,0
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,8	3,8
	Utvalg	15	14

Forventet årslønnsvekst for 2009 var blant partene i arbeidslivet samlet sett på 3,8 prosent i fjerde kvartal, mot 4,8 prosent i tredje kvartal 2008. Arbeidsgiverorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 4,7 prosent fra forrige kvartal, til 3,8 prosent dette kvartalet. Arbeidstakerorganisasjonene nedjusterte sitt estimat fra 4,9 prosent i tredje kvartal til 3,6 prosent i fjerde kvartal.

13. Hva tror du gjennomsnittlig årslønnsvekst blir om 5 år?

Forventet årslønnsvekst om 5 år

Forventet årslønnsvekst om 5 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Arbeidsgiverorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	3,8	3,8
	Laveste verdi	2,5	1,5
	Høyeste verdi	5,0	5,0
Arbeidstakerorganisasjoner.	Gjennomsnittlig verdi	4,2	4,3
	Laveste verdi	3,5	3,5
	Høyeste verdi	5,8	5,5
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,0	4,0
	Utvalg	15	14

Arbeidslivsorganisasjonenes forventninger til årslønnsveksten om 5 år (de langsiktige forventningene) var i fjerde kvartal på 4,0 prosent, uendret fra forrige kvartal.

Arbeidsgiverorganisasjonene beholdt sitt estimat på 3,8 prosent, mens arbeidstakerorganisasjonene oppjusterte sitt estimat fra 4,2 til 4,3 prosent.

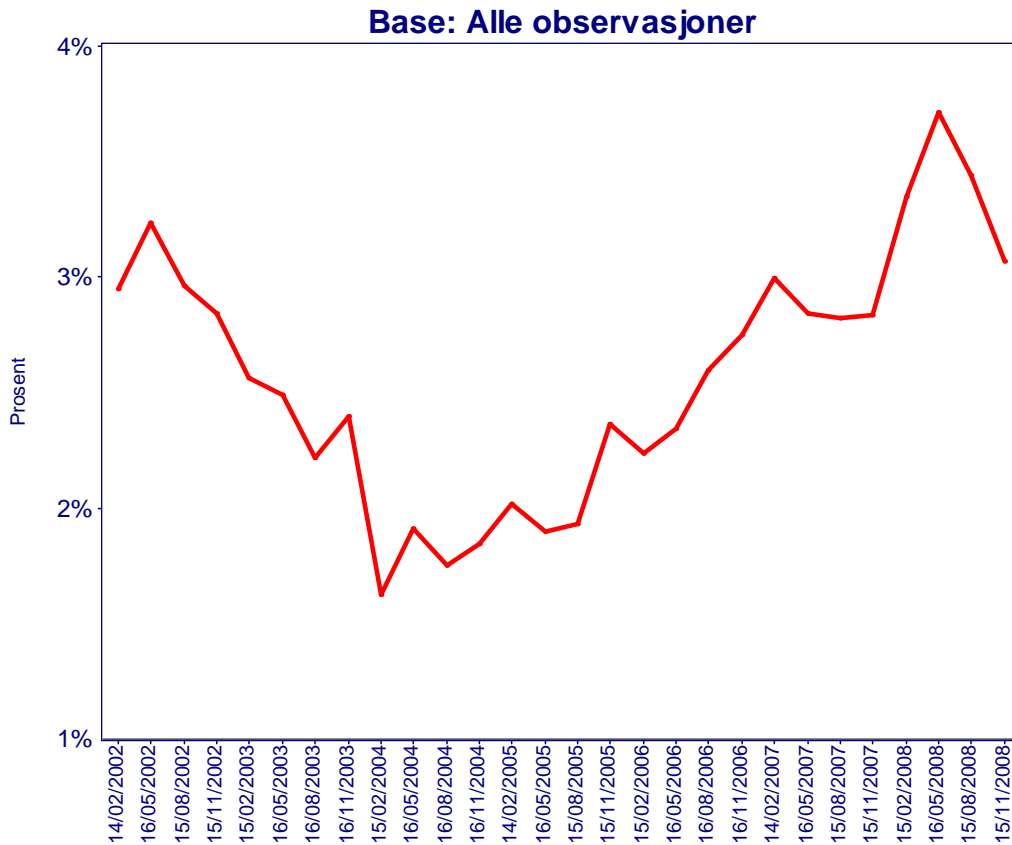
Næringslivslederne:

14. Hva tror du den generelle prisstigningen på varer og tjenester, målt ved konsumprisindeksen, er om 12 måneder?

Forventet generell prisstigning om 12 måneder

1 Quarter Roll

— Totalt

Forventet generell prisstigning om 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,4	3,1
	Utvalg	262	264

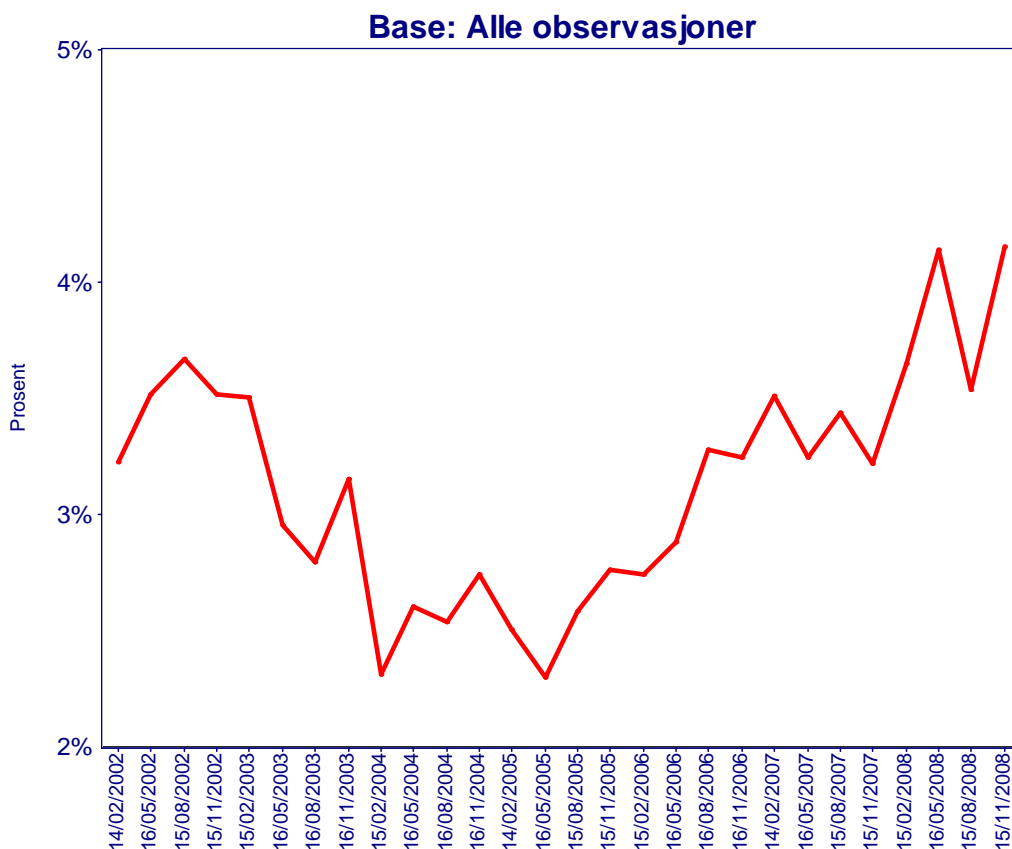
Næringslivslederne reduserte i fjerde kvartal 2008 sitt estimat på forventet prisstigning om 12 måneder med 0,3 prosentpoeng til 3,1 prosent.

15. Hva tror du prisstigningen er om 2 år?

Forventet generell prisstigning om 2 år

1 Quarter Roll

— Totalt

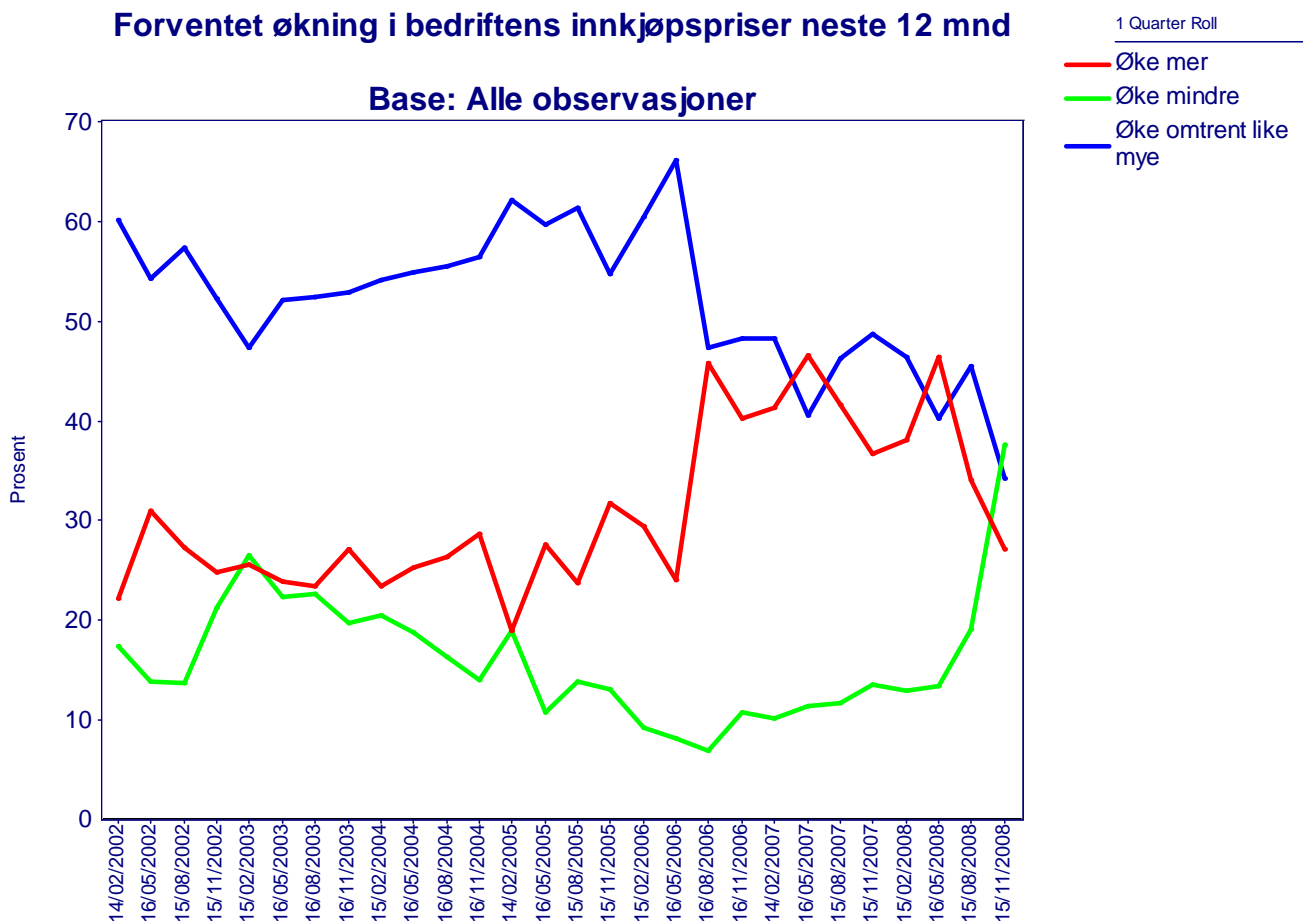

Forventet generell prisstigning om 2 år		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
		Totalt	Gjennomsnittlig verdi
	Utvalg	264	268

Forventet prisstigning om 2 år gikk i fjerde kvartal 2008 opp med 0,7 prosentpoeng, fra 3,5 prosent i tredje kvartal til 4,2 prosent i fjerde kvartal.

16. Forventer du at bedriftens innkjøpspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

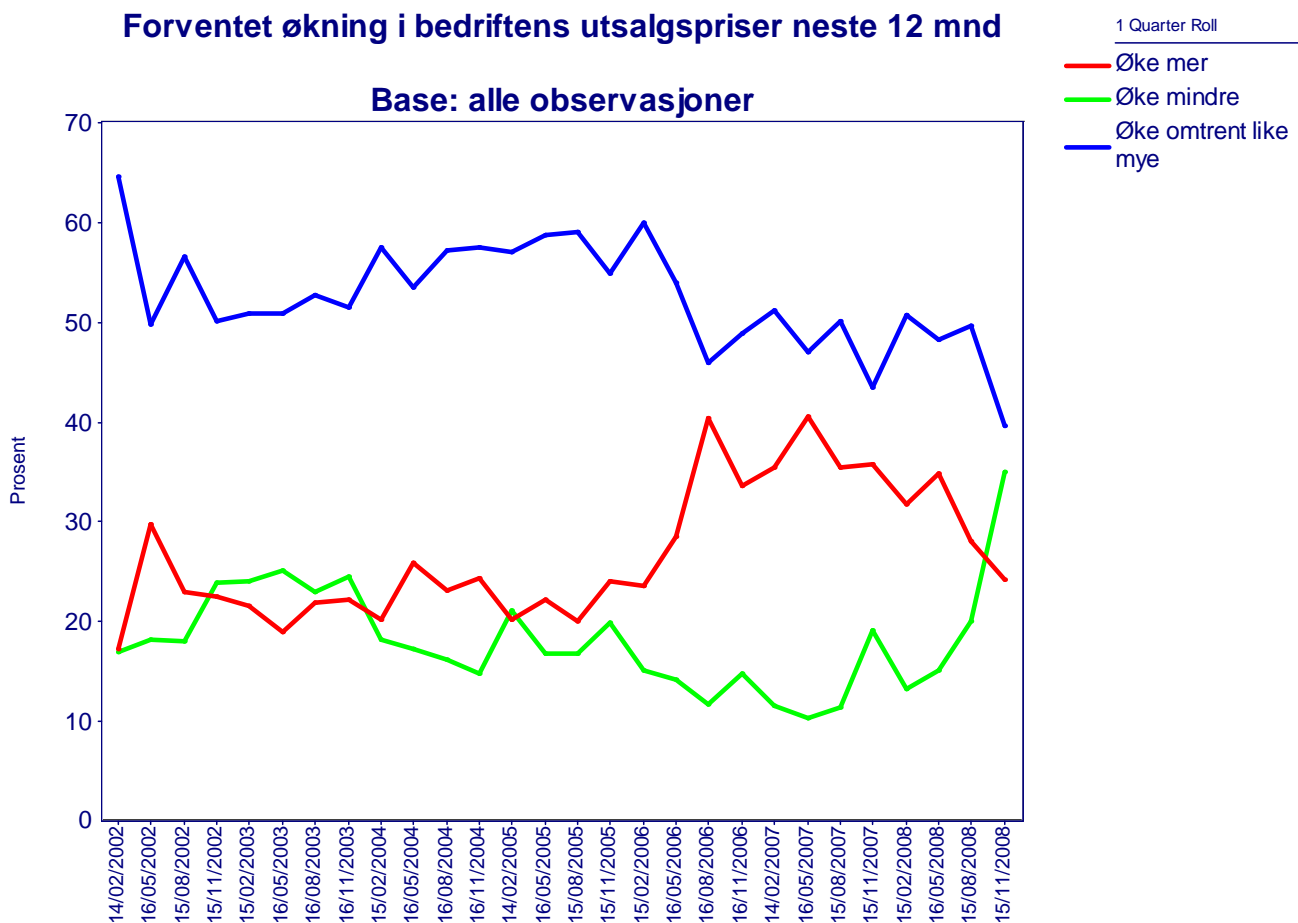
Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd

Forventet økning i bedriftens innkjøpspriser neste 12 mnd		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Øke mer	Prosentandel	34,1	27,2
Øke mindre	Prosentandel	19,1	37,6
Øke omtrent like mye	Prosentandel	45,5	34,3
	Utvalg	300	300

Andelen næringslivsledere som forventer at innkjøpsprisene vil øke mer de neste 12 måneder gikk ned fra 34,1 prosent i tredje kvartal til 27,2 prosent i fjerde kvartal. Andelen som forventer at innkjøpsprisene vil øke mindre gikk opp fra 19,1 til 37,6 prosent, mens andelen som forventer at innkjøpsprisene vil øke omtrent like mye gikk ned fra 45,5 prosent i tredje kvartal 2008 til 34,3 prosent i fjerde kvartal 2008.

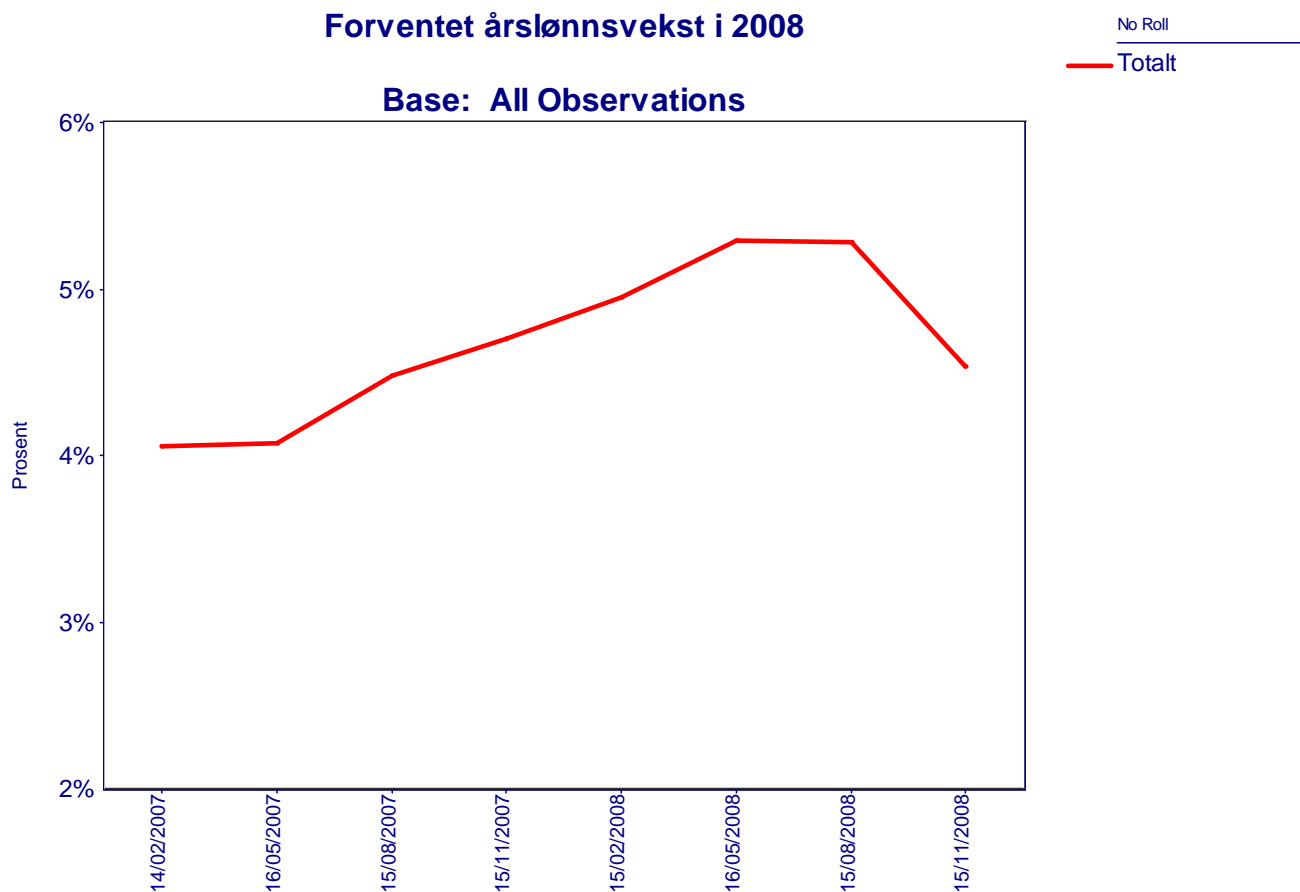
17. Forventer du at bedriftens utsalgspriser vil øke mer, mindre eller omtrent like mye de neste 12 måneder som i siste 12-måneders periode?

Forventet økning i bedriftens utsalgspriser neste 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Øke mer	Prosentandel	28,0	24,1
Øke mindre	Prosentandel	20,0	35,0
Øke omtrent like mye	Prosentandel	49,8	39,7
	Utvalg	300	300

Andelen næringslivsledere som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke mer de neste 12 måneder gikk ned fra 28,0 prosent i tredje kvartal 2008 til 24,1 prosent i fjerde kvartal 2008. Andelen som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke mindre gikk opp fra 20,0 til 35,0 prosent, mens andelen som forventer at bedriftens utsalgspriser vil øke omtrent like mye gikk ned fra 49,8 til 39,7 prosent.

18. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2008?

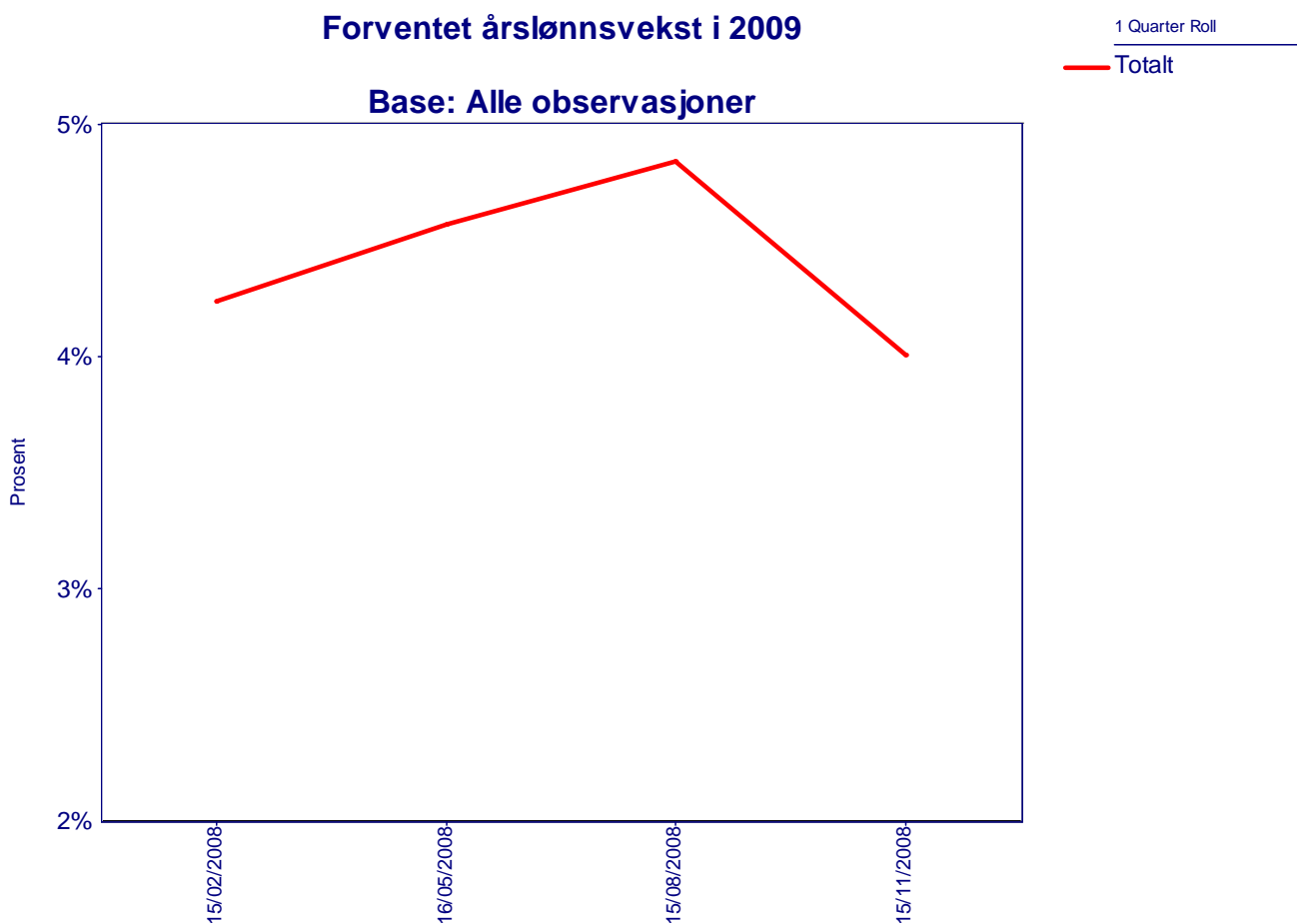

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift i 2008			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	5,3	4,5
	Utvalg	300	300

Næringslivsledernes nedjusterte sitt estimat for lønnsvekst i egen bedrift for 2008 fra 5,3 prosent i tredje kvartal til 4,5 prosent i fjerde kvartal.

19. Hva forventer du at årslønnsveksten i din bedrift vil bli i 2009?

Forventet årslønnsvekst i egen bedrift 2009			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,8	4,0
	Utvalg	282	291

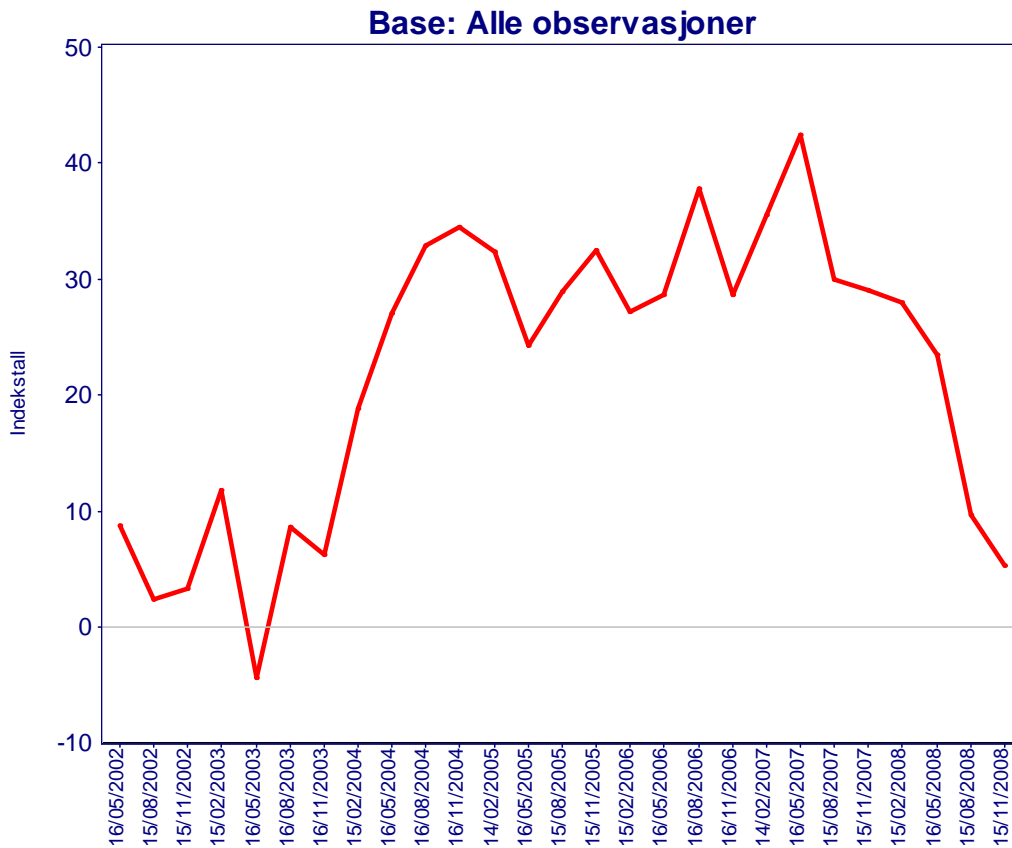
Forventet årslønnsvekst i egen bedrift for 2009 gikk ned fra 4,8 prosent i tredje kvartal til 4,0 prosent i fjerde kvartal.

20. Har lønnsomheten i din bedrift blitt bedre, blitt svekket eller vært uendret de siste 12 mnd?

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd

No Roll

Lønnsomhetsind
eks siste 12 mnd

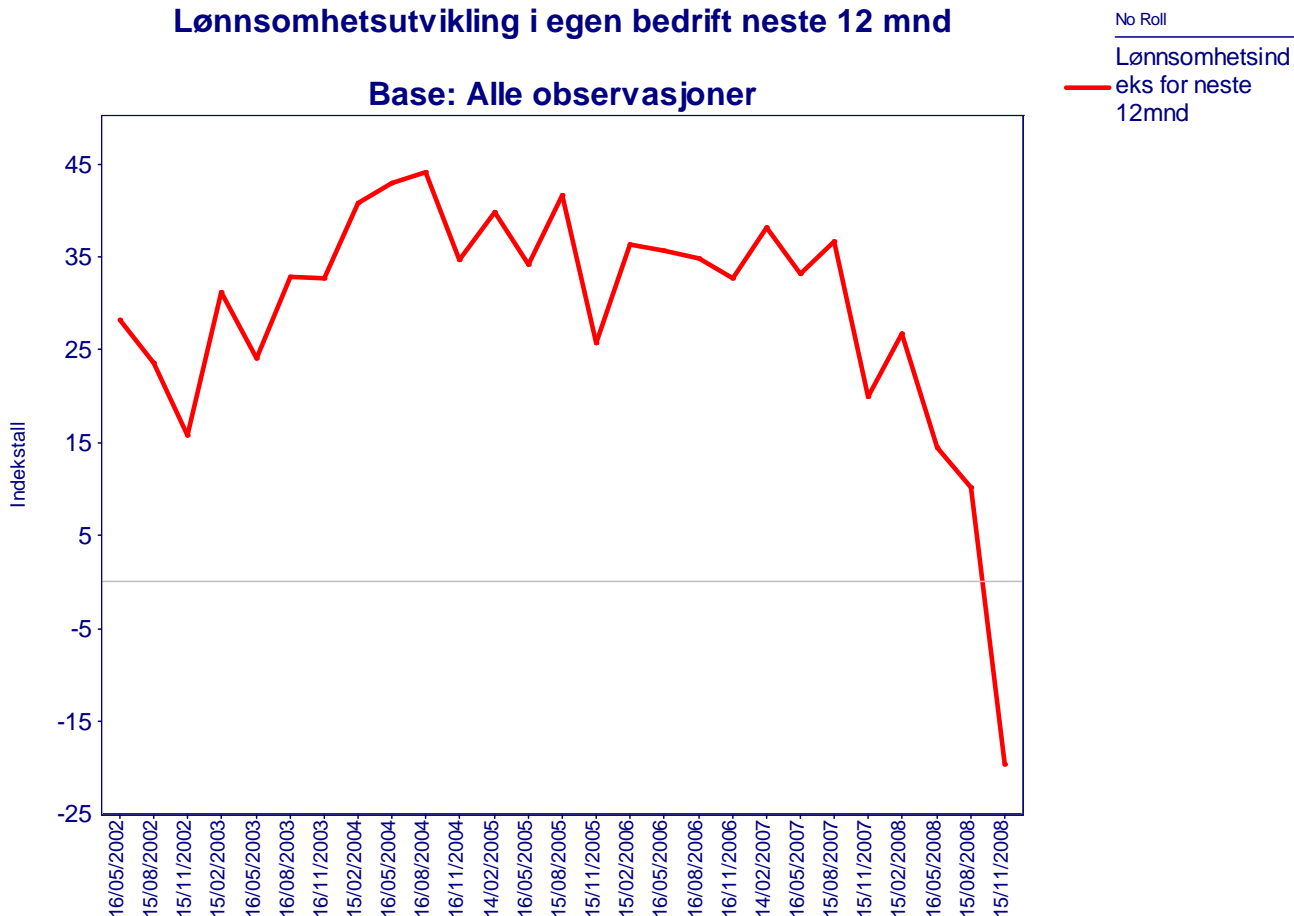
Indeksen angir differensen mellom andelen med svaret ”bedret lønnsomhet” og andelen ”svekket lønnsomhet”

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift siste 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt		9,7	5,3
	Utvalg	300	300

Lønnsomhetsindeksen for siste 12 måneder gikk i fjerde kvartal 2008 ned med 4,4 indekspoeng til 5,3 poeng.

21. Tror du lønnsomheten i din bedrift vil bli bedre, bli svekket eller holde seg uendret de neste 12 mnd.?

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd

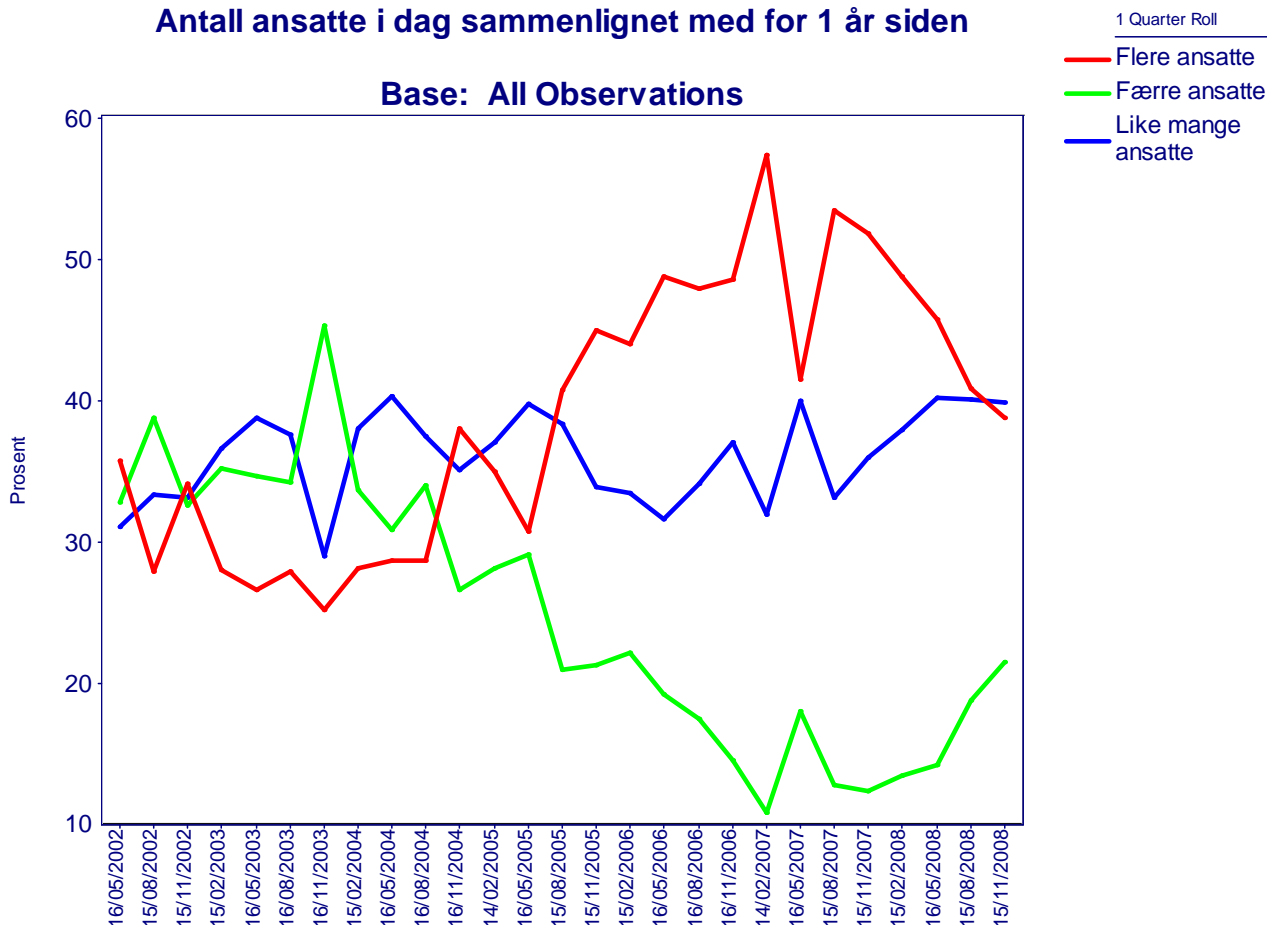
Indeksen angir differansen mellom andelen med svaret "bedret lønnsomhet" og andelen "svekket lønnsomhet"

Lønnsomhetsutvikling i egen bedrift neste 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt		10,2	-19,5
	Utvalg	300	300

Lønnsomhetsindeksen for neste 12 måneder gikk i tredje kvartal 2008 ned med 29,4 indekspoeng til minus 19,5 poeng.

22. Sammenlignet med ett år tidligere, har bedriften i dag flere ansatte, færre ansatte eller like mange ansatte?

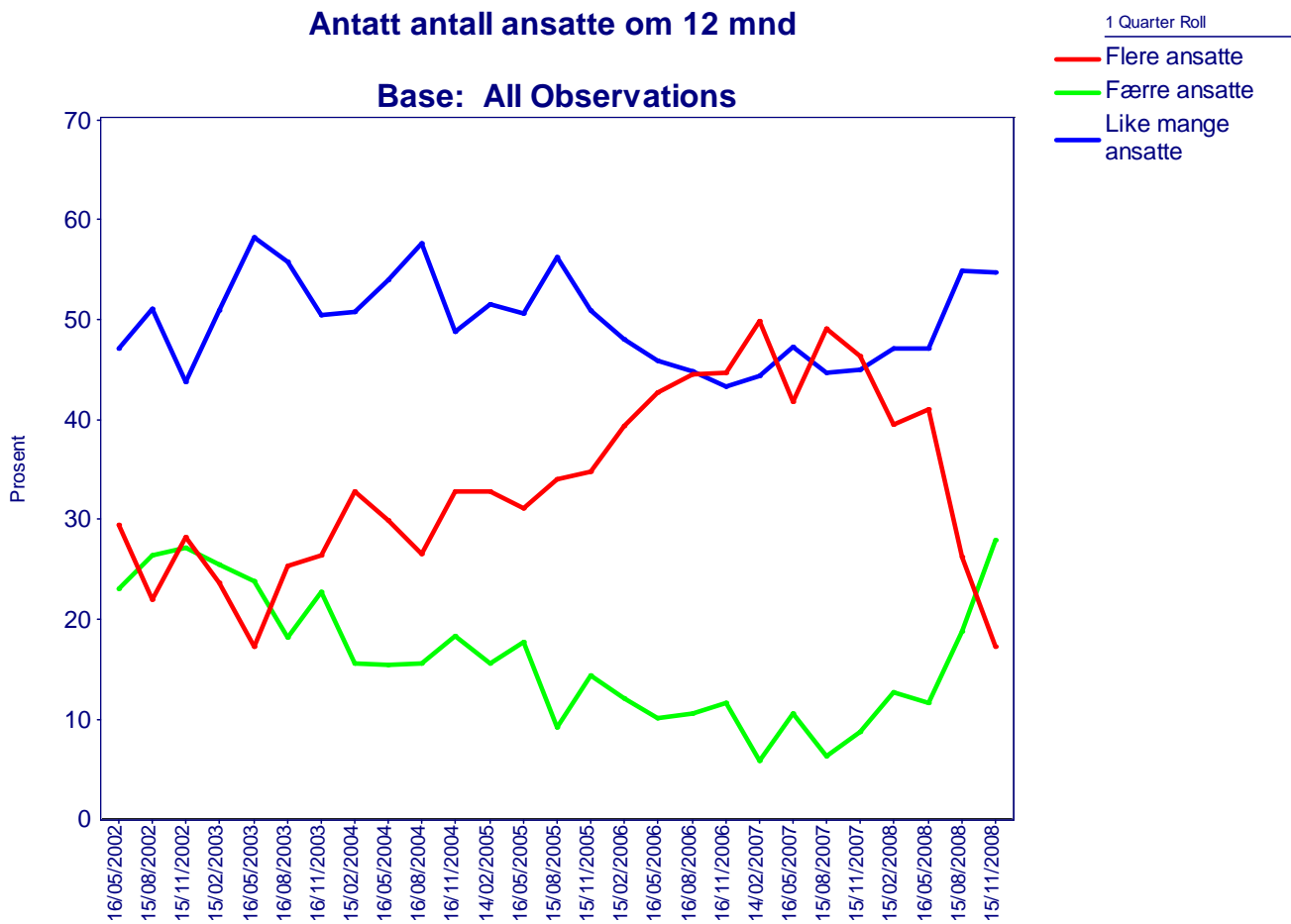
Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden

Antall ansatte i dag sammenlignet med for 1 år siden			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Flere ansatte	Prosentandel	40,8	38,7
Færre ansatte	Prosentandel	18,8	21,4
Like mange ansatte	Prosentandel	40,0	39,9
	Utvalg	300	300

Andelen næringslivsledere som oppgav at de har flere ansatte enn hva de hadde for 12 måneder siden gikk ned fra 40,8 prosent i tredje kvartal til 38,7 prosent i fjerde kvartal 2008. Andelen som oppgav at de har færre ansatte gikk opp fra 18,8 til 21,4 prosent, mens andelen som oppgav at de har like mange ansatte gikk ned fra 40,0 prosent til 39,9 prosent.

23. Tror du bedriften om 12 mnd. vil ha flere ansatte enn i dag, færre ansatte eller like mange?

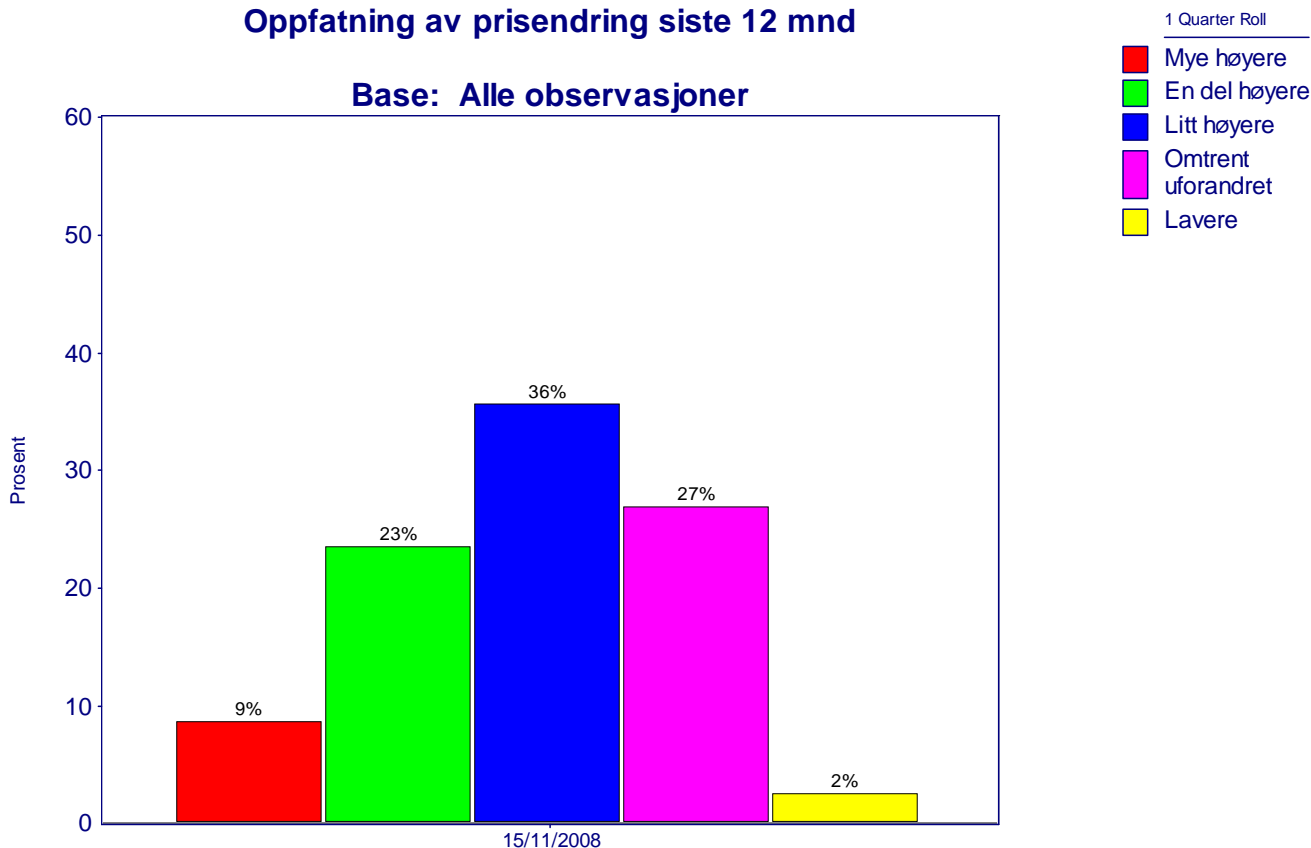
Antatt antall ansatte om 12 mnd		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Flere ansatte	Prosentandel	26,3	17,3
Færre ansatte	Prosentandel	18,8	28,0
Like mange ansatte	Prosentandel	54,9	54,7
	Utvalg	300	300

17,3 prosent av næringslivslederne oppgav i fjerde kvartal 2008 at de forventer å ha flere ansatte om 12 måneder, mot 26,3 prosent i tredje kvartal. Andelen som forventer å ha færre ansatte om 12 måneder gikk opp fra 18,8 prosent til 28,0 prosent, mens andelen som forventer å ha like mange ansatte gikk ned fra 54,9 prosent i tredje kvartal til 54,7 prosent i fjerde kvartal.

Husholdningene:

24a. Sammenliknet med for 12 måneder siden, synes du prisene på varer og tjenester er mye høyere, en del høyere, litt høyere, om lag uforandret eller lavere?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd		1 Quarter Roll	
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Mye høyere	Prosentandel	10,6	8,6
En del høyere	Prosentandel	28,1	23,5
Litt høyere	Prosentandel	42,1	35,7
Omtrent uforandret	Prosentandel	14,8	26,9
Lavere	Prosentandel	1,7	2,5
	Utvalg	1004	1006

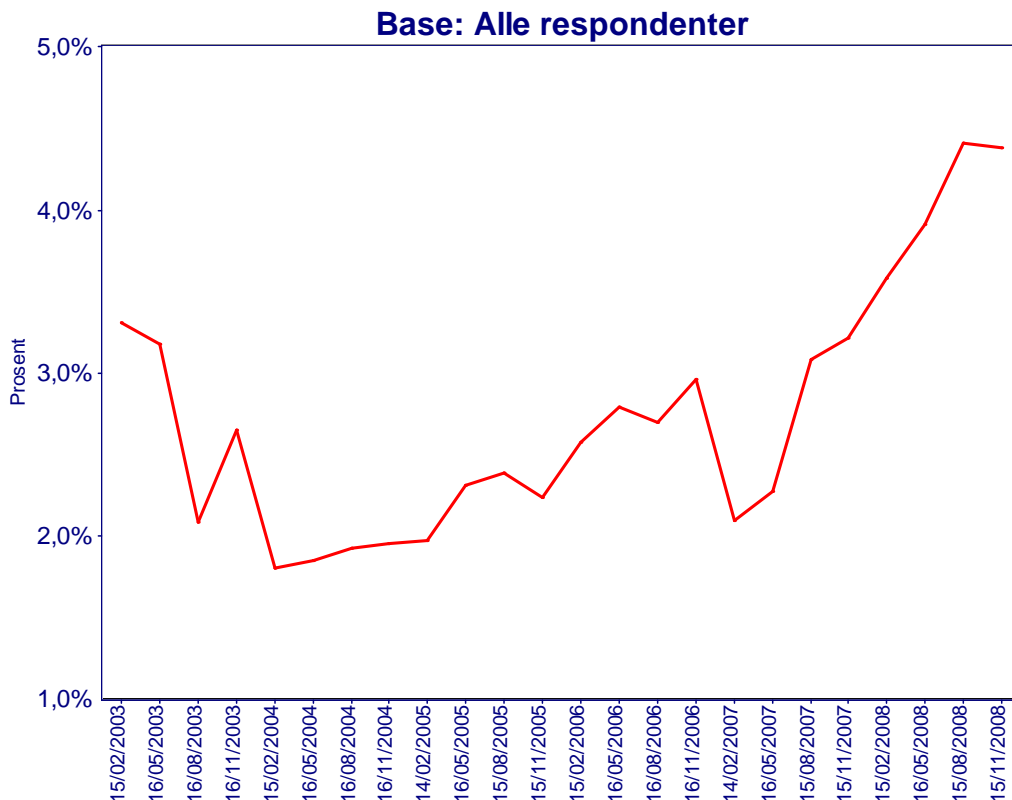
Andelen av husholdningene som i fjerde kvartal 2008 var av den oppfatning at prisene på varer og tjenester er mye høyere enn for ett år siden gikk ned fra 10,6 til 8,6 prosent. Andelen som oppfatter at prisene er lavere var på 2,5 prosent mot 1,7 prosent i forrige kvartal. Andelen som oppfatter at prisene er omtrent uforandret var på 26,9 prosent i fjerde kvartal 2008 mot 14,8 prosent i tredje kvartal.

24b. Omtrent hvor mye tror du prisene har endret seg målt i prosent?

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent

1 Quarter Roll

— Totalt

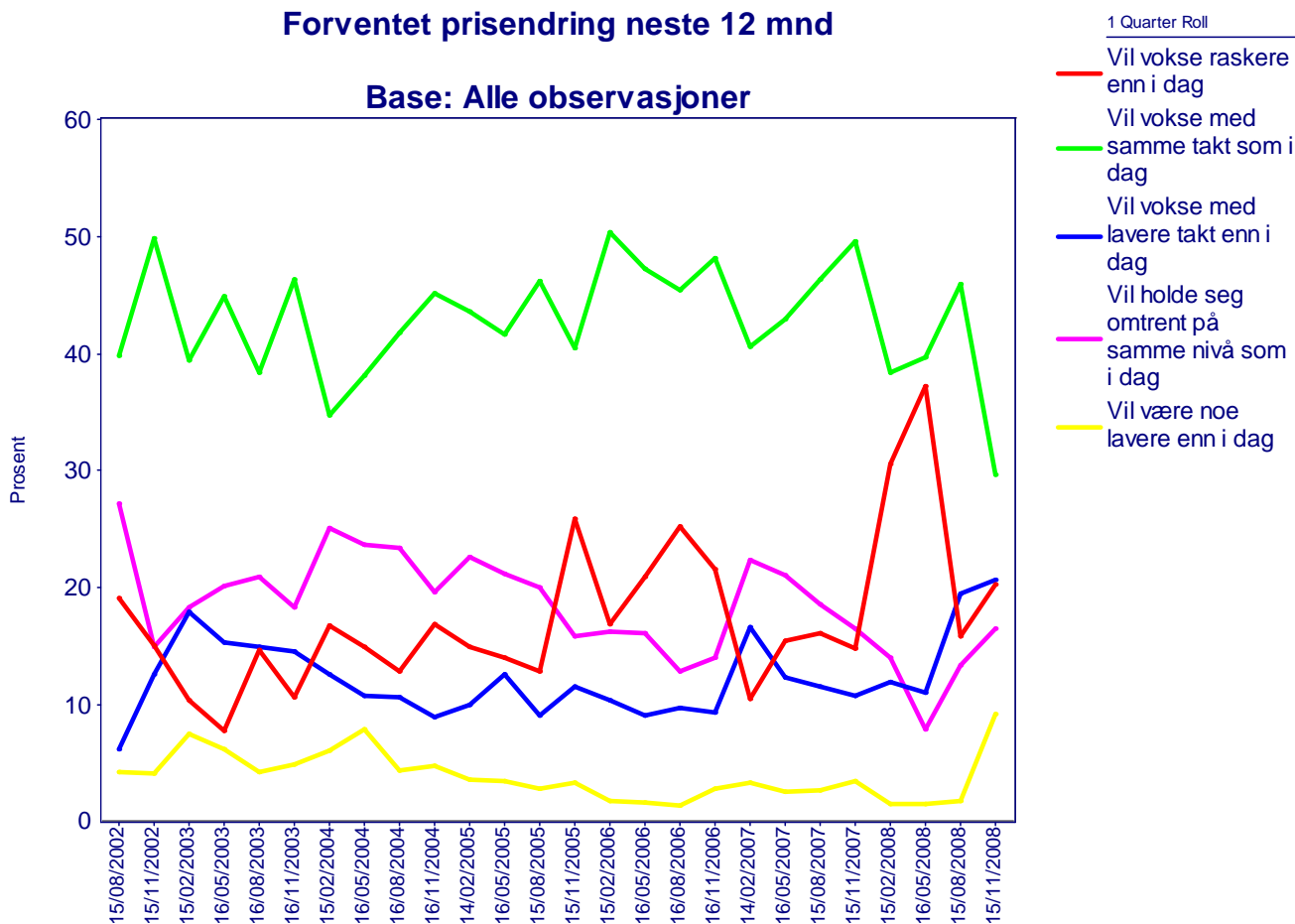

Oppfatning av prisendring siste 12 mnd i prosent			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,4	4,4
	Utvalg	712	750

Oppfattet prisendring i prosent siste 12 måneder var blant husholdningene stabil i på 4,4 prosent i fjerde kvartal 2008.

25a. Tror du at prisene i løpet av de neste 12 månedene vil vokse raskere enn i dag, vokse med samme takt som i dag, vokse, men saktere enn i dag, være uendret eller være noe lavere enn i dag?

Forventet prisendring neste 12 mnd

Forventet prisendring neste 12 mnd		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Vil vokse raskere enn i dag	Prosentandel	15,8	20,2
Vil vokse med samme takt som i dag	Prosentandel	46,0	29,6
Vil vokse med lavere takt enn i dag	Prosentandel	19,6	20,7
Vil holde seg omtrent på samme nivå	Prosentandel	13,4	16,5
Vil være noe lavere enn i dag	Prosentandel	1,7	9,2
	Utvalg	1004	1006

20,2 prosent av husholdningene forventer at prisene de neste 12 måneder vil vokse raskere enn i dag, mot 15,8 prosent i tredje kvartal. 29,6 prosent av husholdningene forventer at prisene på varer og tjenester de neste 12 måneder vil vokse med samme takt som i dag mot 46,0 prosent i forrige kvartal. Andelen som forventer at prisene vil være noe lavere enn i dag økte fra 1,7 prosent i forrige kvartal til 9,2 prosent i fjerde kvartal.

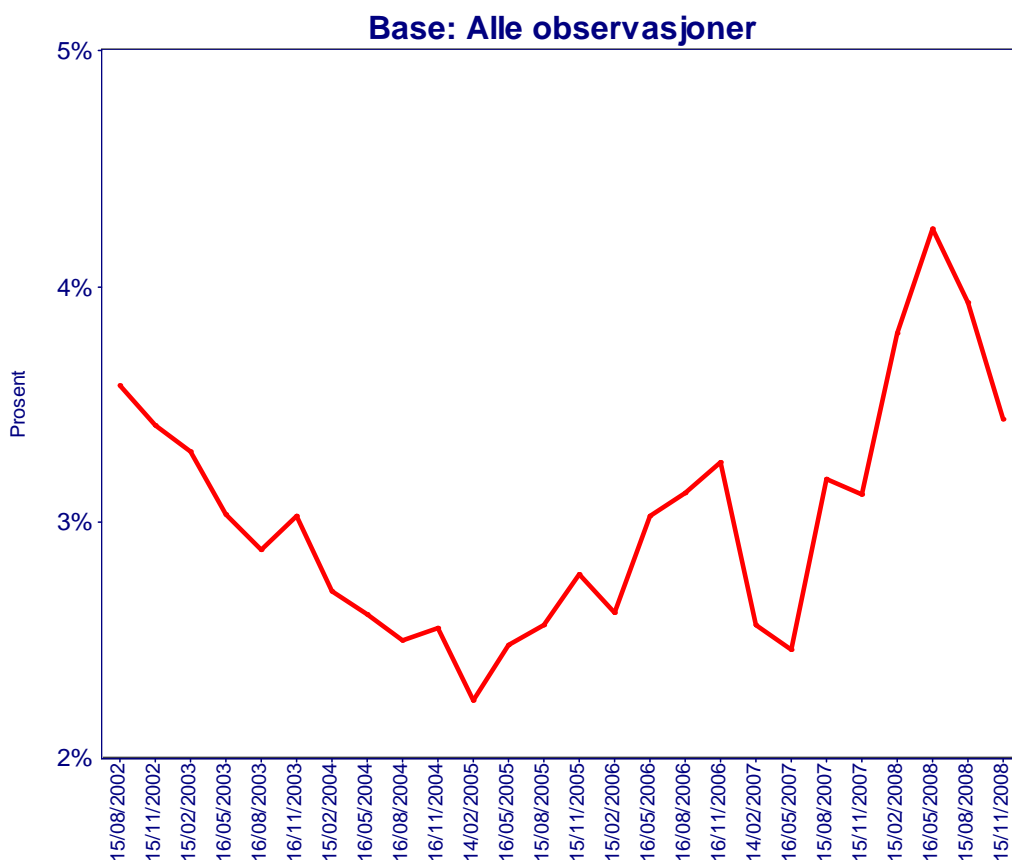

25b. Sammenliknet med dagens prisnivå, hvor mange prosent tror du prisene kommer til å stige de nærmeste 12 månedene?

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent

1 Quarter Roll

— Totalt

Forventet prisendring neste 12 mnd i prosent		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	3,9	3,4
	Utvalg	767	776

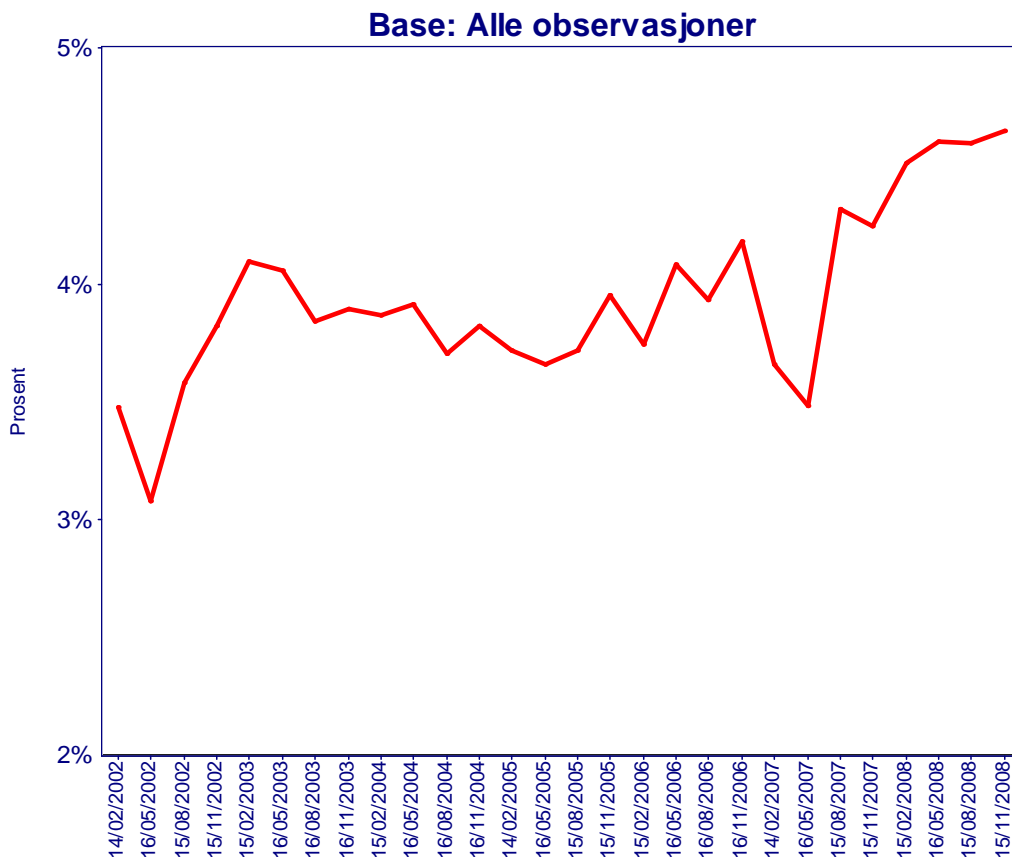
Forventet prisendring neste 12 måneder gikk blant husholdningene ned med 0,5 prosentpoeng, fra 3,9 prosent i tredje kvartal 2008 til 3,4 prosent i fjerde kvartal.

26. Hva tror du den generelle prisveksten blir om 2-3 år, målt i prosent?

Forventet prisvekst om 2-3 år i prosent

1 Quarter Roll

— Totalt

Forventet prisvekst om 2-3 år i prosent			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi	4,6	4,7
	Utvalg	654	682

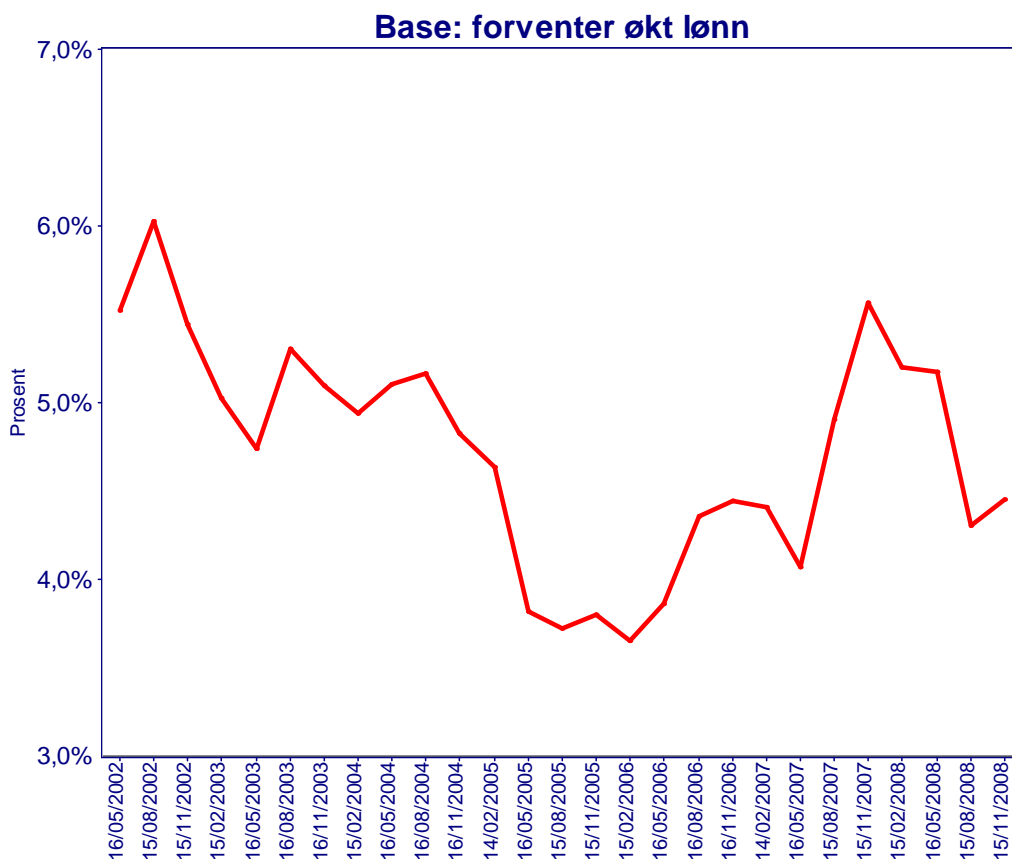
Forventet prisvekst om 2-3 år gikk blant husholdningene opp fra 4,6 prosent i tredje kvartal til 4,7 prosent i fjerde kvartal 2008.

27. Omtrent hvor mange prosent tror du din lønn eller pensjon vil endres de neste 12 månedene?

Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent

1 Quarter Roll

— Totalt

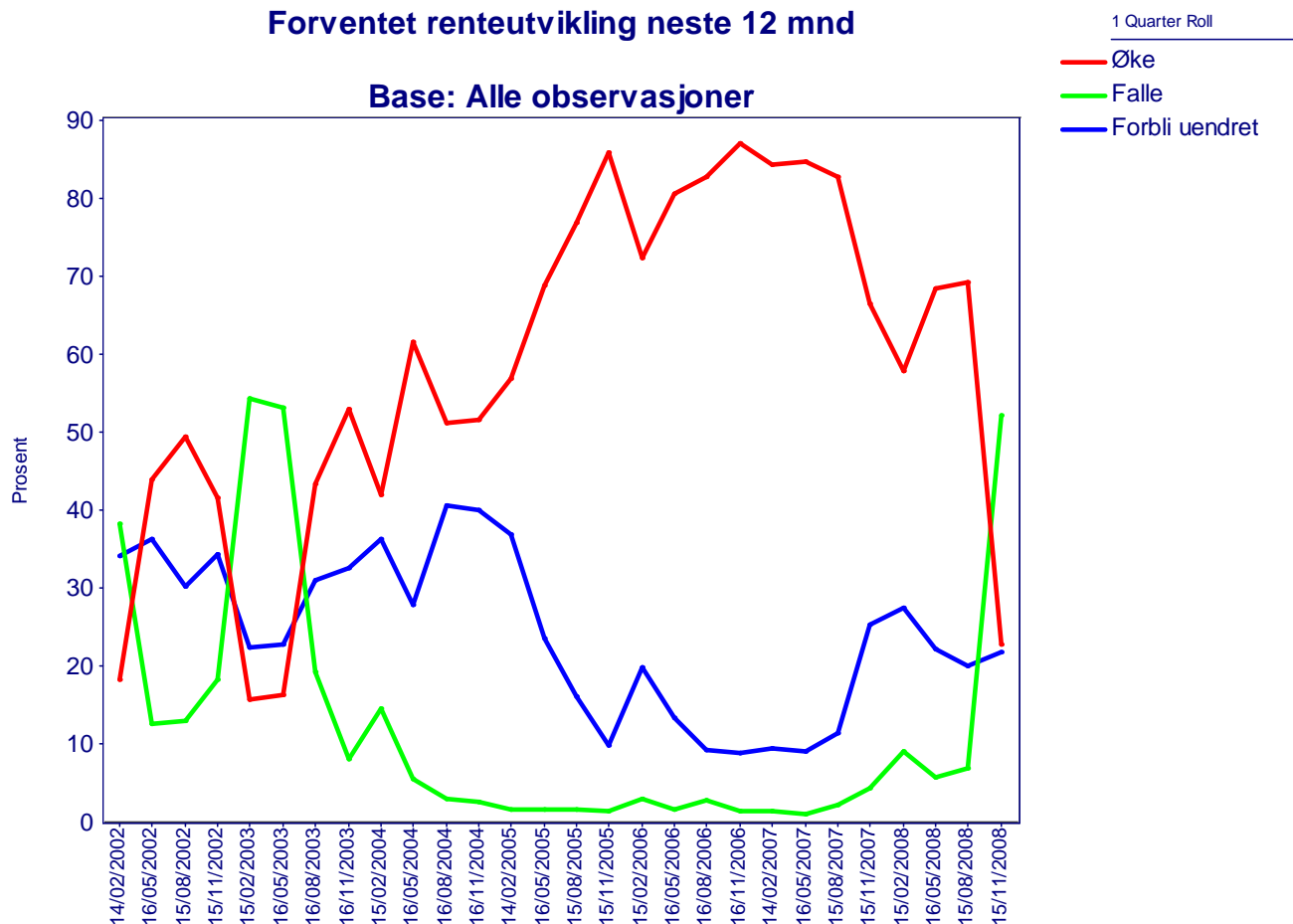
Forventet lønnsutvikling om 1 år i prosent			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Totalt	Gjennomsnittlig verdi ¹	4,3	4,5
	Utvalg	785	831

Forventet lønnsøkning neste 12 måneder gikk blant husholdningene opp fra 4,3 prosent i tredje kvartal 2008 til 4,5 prosent i fjerde kvartal.

¹ Grensen for ekstremverdier ble endret 2. kvartal 2005 i forhold til tidligere målinger. Dette har påvirket resultatet noe, og kan dermed betraktes som et brudd i statistikken.

28. Tror du nivået på innskudds- og lånerenter vil øke, falle eller forbli uendret de neste 12 månedene?

Forventet renteutvikling neste 12 mnd

Forventet renteutvikling neste 12 mnd			
		3. kvartal 2008	4. kvartal 2008
Øke	Prosentandel	69,1	22,8
Falle	Prosentandel	7,0	52,0
Forbli uendret	Prosentandel	20,1	21,9
	Utvalg	1004	1006

Andelen av husholdningene som forventer en økning i rentene gikk ned med 46,3 prosentpoeng i fjerde kvartal 2008 til 22,8 prosent. Samtidig gikk andelen som forventer at renten skal falle opp fra 7,0 til 52,0 prosent, mens andelen som forventer at renten skal forbli uendret gikk opp fra 20,1 til 21,9 prosent.